

**Stichting
Urgente
Noden**
Nederland

Jongvolwassenen met schulden

en de inzet van SUN-noodhulp

Stichting Urgente Noden (SUN) Nederland
Seinstraat 22, 1223 DA Hilversum
info@sunnederland.nl | www.sunnederland.nl

SUN-PROJECT
JONGVOLWASSENEN

Deel 2

Voorwoord

Hoe kan het dat zoveel jongvolwassenen financiële problemen krijgen? En waarom leidt een relatief kleine tegenvaller bij die ene jongvolwassene slechts tot een tijdelijke hobbel, terwijl diezelfde tegenvaller voor de andere uitmondt in langdurige schulden?

Schulden ontstaan zelden van de ene op de andere dag. Ze zijn vaak het gevolg van een samenspel van persoonlijke omstandigheden, maatschappelijke ontwikkelingen en de inrichting van financiële systemen. Jongvolwassenen bevinden zich daarbij in een kwetsbare levensfase: ze beginnen op de arbeidsmarkt, wonen vaak voor het eerst zelfstandig en beschikken meestal nog over weinig financiële reserves. Tegelijkertijd worden zij voortdurend blootgesteld aan consumptieverleidingen en betaalmogelijkheden zoals ‘Buy Now, Pay Later’¹, terwijl hun vermogen om impulsen te beheersen en langetermijngevolgen af te wegen zich nog ontwikkelt. De kwetsbaarheid van deze groep blijkt ook uit de cijfers. Dat wijst erop dat schulden niet alleen een individueel, maar ook een maatschappelijk vraagstuk zijn.

In deze deelrapportage van ons project Jongvolwassenen beschrijven we hoe schulden bij jongvolwassenen ontstaan, waardoor ze kunnen escaleren en welke rol vroegtijdige ondersteuning en samenwerking kan spelen bij het voorkomen van problematische schulden. Tijdens het pilotproject werd duidelijk dat een gift of renteloze lening van een noodhulpbureau soms voldoende kan zijn om een jongvolwassene weer perspectief te bieden.

Met dank aan de fondsen Femi, Fundatie Van den Santheuvel, Sobbe, Fred Foundation en Janivo, die deze pilot mogelijk hebben gemaakt.

Nathalie Boerebach, *directeur SUN Nederland*

Inhoudsopgave

Inleiding	7
A. Jongvolwassenen met schulden en noodhulp	10
1. Omvang en kenmerken	10
2. Veel voorkomende obstakels	12
3. Veel voorkomende noodhulp	26
B. Pilot jongvolwassenen met schulden	30
4. Verloop van de pilots	33
5. Lessen uit de pilots	35
C. Conclusie en aanbevelingen	46
6. Conclusie	46
7. Aanbevelingen	48
8. Tot slot	56
Noten	57

“Ik kijk terug op een leerzame pilot. We hebben interessante inzichten opgedaan en de banden met belangrijke samenwerkingspartners aangehaald. Inmiddels heeft de herziene werkwijze met de Gemeentelijke Kredietbank Den Haag al tot een aantal succesvolle resultaten geleid.

Ik heb ook een aantal keren teruggedacht aan een gesprek dat we hadden met ONSbank over het gedeeltelijk afkopen van schulden bij jongvolwassenen. We bespraken het mechanisme dat bij jongvolwassenen kan optreden als ze eenmaal schuldevrij zijn. In tegenstelling tot wat ik dacht, kunnen jongvolwassenen nog steeds veel stress ervaren als hun schuld is afgelost vanwege de angst om toch weer een schuld op te lopen. Jongeren slaan daarin soms door en onthouden zichzelf dan van leuke en ontspannende uitjes met leeftijdsgenoten, terwijl daar wel gewoon financiële ruimte voor is en het ze heel goed zou doen. Een aantal maanden daarvoor hadden deze jongvolwassenen soms wel € 10.000,- schuld en kon het ze niet echt deren als daar nog eens € 500,- bij zou komen.

Ik denk dat er nog veel valt te leren over de dynamiek van schulden en waar jongvolwassenen echt bij geholpen zijn.”

Scarlett Zwartkruis

Directeur noodhulpbureau Sociale Fondsen Den Haag

Inleiding

SUN Nederland heeft, samen met zes noodhulpbureaus, een pilotproject voor jongvolwassenen in een financieel kwetsbare situatie georganiseerd. Doel van het project was om de ondersteuning van SUN-noodhulpbureaus aan jongvolwassenen in een financieel kwetsbare situatie te optimaliseren en te achterhalen welk aanbod aan hen effectief is. Aan de hand van interviews met stakeholders tijdens de voorverkenning ontstond een eerste beeld van veelvoorkomende obstakels bij jongvolwassenen die noodhulpbureaus mogelijk zouden kunnen wegnemen. Via de pilots ontstond de mogelijkheid om kennis en ervaring op te doen in het gericht ondersteunen van de doelgroep. Rondom de bevindingen van elk pilotproject is een rapportage geschreven om op die manier onze ervaringen, conclusies en aanbevelingen te ontsluiten voor de noodhulpbureaus, hulp- en dienstverleners die met deze groepen werken, gemeenten en andere geïnteresseerden. De documenten samen vormen het eindrapport van dit project, maar zijn ook per deelrapportage los beschikbaar. Het project is mogelijk gemaakt via steun van een aantal charitatieve vermogensfondsen.

Opzet project in deelpilots

Het project Jongvolwassenen van SUN Nederland is opgesplitst in deelpilots gericht op jongvolwassenen met een achtergrond in ‘detentie’, ‘jeugdzorg’, ‘GGZ of verslavingszorg’ en ‘asiel’. De deelpilot, waar deze deelrapportage over gaat, richtte zich specifiek op jongvolwassenen met schulden. De pilots hebben een jaar geduurd (medio 2025-medio 2026). In elke pilot is geëxperimenteerd met een doelgroepgerichte aanpak. In de andere pilots werd gebruik gemaakt van een Big5-budget² voor persoonlijke (ontwikkel)doelen, deze worden apart beschreven in andere deelrapportages. Tijdens de pilot voor jongvolwassenen met schulden lag de focus op een integrale samenwerking tussen organisaties en het realiseren van ‘een ketenaanbod’ voor jongvolwassenen met beginnende schulden. De veelvoorkomende obstakels waar

jongvolwassenen met schulden mee te maken hebben en de gevolgen daarvan, zijn wel ingedeeld volgens de Big5-theorie.

Drie doelen richting jongvolwassenen met schulden

Deze deelrapportage heeft specifiek betrekking op jongvolwassenen met schulden. SUN-noodhulpbureaus zijn tot nu toe al regelmatig betrokken bij de ondersteuning van deze doelgroep, maar tijdens deze pilot is de doelgroep en hun hulpvraag anders benaderd en zijn de contacten met de betrokken hulpverleners geïntensiveerd.

De pilot had drie doelen:

1. Voorkomen dat jongvolwassenen onnodig (afg)lijden vanwege hun financiële situatie en hen ondersteunen, zodat er perspectief ontstaat en een situatie wordt verzacht, gestabiliseerd of doorbroken (iets dat onmogelijk leek, mogelijk maken);
2. Effectief en integraal samenwerking met andere organisaties in het voorland van schuldhulpverlening, zodat jongvolwassenen met beginnende schulden meer perspectief hebben op een stabiele financiële situatie en/of een oplossing voor de schulden.

3. Ervoor zorgen dat noodhulpbureaus zo goed als mogelijk zijn uitgerust (tools en kennis) en toegerust (financieringsbronnen en/of specifieke producten) om de doelgroep te ondersteunen binnen de organisatiegrenzen en -doelen.

Leeswijzer

De rapportage begint met een korte uiteenzetting van de cijfers en problematiek op basis van onderzoek en publicaties. Daarna geeft het document een beschrijving van het verloop van de pilot en de lessen die daaruit geleerd zijn. Tot slot eindigt het document met conclusies en aanbevelingen voor noodhulpbureaus, de gemeenten, hulp- en dienstverleners, donateurs en de politiek.

“Je hebt tegenwoordig eerder een schuld dan een huis”

Met deze zin startte het gesprek met jongvolwassenen over het onderwerp schulden.

A. Jongvolwassenen met schulden en noodhulp

1. Omvang en kenmerken

Onderzoek van het Nibud (2026)³ laat zien dat de financiële positie van jongvolwassenen in Nederland onze bijzondere aandacht verdient. Meer dan de helft (54%) van de jongvolwassenen (18-30 jaar) geeft aan moeite te hebben met rondkomen. Dat is substantieel vaker dan bij een gemiddelde Nederlander (38%) en tevens een forse toename ten opzichte van hetzelfde onderzoek twee jaar geleden, toen 40% procent van de jongvolwassenen aangaf moeite te hebben met rondkomen. Afgerond had de gemiddelde jongvolwassene (die te maken kreeg met betalingsproblemen) het afgelopen jaar vijf betalingsproblemen. Ook hier scoort de leeftijdsgroep hoger dan gemiddeld. Wanneer je verschillende onderzoeken in de afgelopen periode bekijkt valt op dat er niet altijd een eenduidig beeld is over de omvang van financiële problemen onder jongvolwassenen. Een onderzoek dat vaak wordt aangehaald is het onderzoek van het Nibud uit 2019. Daaruit bleek dat 1 op de 5 jongeren van 18 tot 26 jaar te maken heeft met ernstige betalingsproblemen: een fors percentage als je dat vergelijkt met andere leeftijdsgroepen (gemiddeld 1 op 12).

Stichting Bureau Krediet Registratie (BKR) brengt elk jaar een monitor uit en ziet in 2024 slechts een kleine groep jongvolwassenen (18-24 jaar) in de financiële problemen komen (1,15%) daarbij ziet BKR een dalende trend van het aantal jongvolwassenen met een betalingsachterstand op een lopend krediet ten opzichte van de jaren ervoor. Maar BKR waarschuwt voor een vertekend beeld; kredieten via 'Buy Now Pay Later'-diensten en ook achterstanden op informele kredieten zijn voor het BKR niet zichtbaar.⁴

Onderzoek van Deloitte (2025)⁵ naar de financiële gezondheid van Nederlandse huishoudens laat ook een verontrustend beeld zien als het gaat om de groep jongvolwassenen (18-24 jaar). Zij concluderen aan de hand van vijfduizend ingevulde vragenlijsten dat slechts 10% van alle jongvolwassenen voldoet aan het predicaat 'financieel gezond'. En het zijn volgens het onderzoek juist de jongvolwassenen die als enige groep niet profiteren van de economische voorspoed in Nederland. Wanneer er gevraagd wordt naar hoe de financiële situatie wordt ervaren, springt de groep jongvolwassenen er in negatieve zin uit. Zevenentwintig procent van de jongvolwassenen zegt zich machteloos te voelen als er aan de eigen financiële situatie wordt gedacht, terwijl het gemiddelde percentage elf procent is. Jongvolwassenen laten ook veerkracht zien: uit hetzelfde onderzoek blijkt dat ze, eenmaal werkloos, sneller een nieuwe baan vinden.

Veel maatschappelijke organisaties maken zich zorgen over de financiële gezondheid van jongvolwassenen. Voor een deel komt dat voort uit de grote veranderingen die optreden als een jongere 18 jaar wordt; een leeftijdsgrens met veel veranderingen (het starten of stoppen met studeren, samenwonen of verhuizen) en nieuwe verantwoordelijkheden (stemrecht, zorgverzekeringsplicht, de bevoegdheid om rechtshandelingen te verrichten). Tegelijkertijd worden (juist) jongvolwassenen bewust en onbewust onderworpen aan verleidingen op het gebied van gokken, het 'snel rijk worden'-narratief en het gemak van lenen via 'Buy Now, Pay Later'-diensten. Dankzij de lectorale rede van Rosanne Oomkens, Lector aan de Hogeschool Utrecht, is er nu ook een breder begrip van de financiële gezondheid en de financiële leefwereld van jongvolwassenen en hoe deze versterkt kan worden.⁶ Oomkens concludeert dat de financiële problemen van jongvolwassenen niet los gezien kunnen worden van de nadelige maatschappelijke en omgevingsomstandigheden waar veel jongvolwassenen mee te dealen hebben. Anderzijds bewijzen er ook genoeg jongvolwassenen dat het wel mogelijk is om uit de financiële problemen te blijven, ook als het hen ontbreekt aan gunstige omstandigheden.

Samenvattend

- Jongvolwassenen zijn financieel, structureel kwetsbaarder dan andere leeftijdsgroepen, met een groeiende meerderheid die moeite heeft met rondkomen en vaker betalingsproblemen ervaart. Met uitzondering van de BKR-monitor bevestigen andere onderzoeken dat deze kwetsbaarheid de afgelopen jaren verder is toegenomen.
- De daadwerkelijke omvang van de problemen is groter dan officiële cijfers suggereren, omdat belangrijke vormen van schulden (zoals 'Buy Now, Pay Later' en informele leningen) nu nog buiten registratiesystemen vallen. Ondanks verschillen tussen onderzoeken is het onderliggende beeld consistent zorgelijk.
- De overgang naar volwassenheid vormt een risicovolle fase door nieuwe verantwoordelijkheden, maatschappelijke verleidingen en mentale druk, terwijl jongvolwassenen tegelijkertijd veerkracht tonen. Dit vraagt om gerichte ondersteuning die aansluit op hun financiële leefwereld.

2. Veel voorkomende obstakels

Aan de hand van gesprekken met noodhulpbureaus, samenwerkings- en ketenpartners en aan de hand van (wetenschappelijke) publicaties heeft SUN Nederland een beeld gevormd van veelvoorkomende obstakels waar jongvolwassenen met schulden mee te maken hebben. De obstakels zijn geordend op basis van de vijf belangrijke leefdomeinen (in de praktijk aangeduid als de Big5, leidend in onze pilots) die voor jongvolwassenen van invloed zijn op het bereiken van een stabiele basis voor de toekomst. Daarnaast zijn er ook obstakels die direct verband houden met de manier waarop schulden in Nederland zijn gereguleerd, deze worden eerst uiteengezet.

Wanneer spreken we van een problematische schuld?

Van een problematische schuld is sprake als het redelijkerwijs is te voorzien dat er niet door kan worden gegaan met het aflossen van

schulden of wanneer een persoon in een toestand verkeert waardoor het betalen is gestopt. In de praktijk is vaak de stelregel: meerdere schulden die niet in 36 maanden volledig afgelost kunnen worden.

Schulden in relatie tot wet- en regelgeving

In Nederland is wettelijk vastgelegd onder welke voorwaarden het mogelijk is om met elkaar spullen, diensten en andere zaken uit te wisselen. Van 'schuld' wordt gesproken als de ontvangende partij (de koper/ afnemer) zich binnen een (bindende) overeenkomst niet aan de afgesproken betalingsverplichting houdt (met de verkoper/aanbieder). Bij een supermarkt is het vrij duidelijk georganiseerd: iemand kan pas boodschappen meenemen als deze bij de kassa zijn afgerekend. Daarover zijn geen onduidelijkheden en daardoor zijn er in principe geen jongvolwassenen met schulden bij supermarkten. Bij de aanschaf van veel andere zaken ligt dit een stuk minder eenvoudig en is er een hoger risico op het ontstaan van schulden.

Schulden door kopen op afbetalen en andere verleidingen

Schulden onder jongvolwassenen ontstaan regelmatig door de aankoop van producten via internet, waar de mogelijkheid tot achteraf betalen ('Buy Now, Pay Later') vaak standaard wordt aangeboden. Deze betaaloptie maakt het mogelijk om producten aan te schaffen zonder over voldoende financiële middelen te beschikken. Jongvolwassenen gaan er daarbij soms vanuit dat zij het bedrag vóór de uiterste betaaldatum alsnog kunnen voldoen, bijvoorbeeld nadat zij salaris hebben ontvangen of door gebruik te maken van gespreide betalingsmogelijkheden. Hoewel hiermee niet direct een schuld ontstaat, kan het uitstellen van betalingen ertoe leiden dat financiële ruimte wordt overschat en het aantal impulsaankopen toeneemt. Wanneer het inkomen vervolgens lager uitvalt dan verwacht, bijvoorbeeld omdat de jongvolwassene minder uren heeft gewerkt, kan alsnog een betalingsachterstand ontstaan. Uit onderzoek van het Nibud (2026)⁷ blijkt dat ongeveer de helft van de jongvolwassenen gebruik maakt van deze vorm van lenen. Uit het onderzoek blijkt ook dat jongvolwassenen over het algemeen redelijk goed overzicht kunnen houden van de achterafbetalingen, maar dat zij

desondanks vaker moeite hebben met rondkomen dan jongvolwassenen die geen gebruik maken van achteraf betalen. Jongvolwassenen maken vaker gebruik van 'Buy Now, Pay Later' als ze het als betaalmiddel zien, in plaats van een lening. Volgens het Nibud is het daarom zorgelijk dat de aanbieders van 'Buy Now, Pay Later' zich nadrukkelijk als betaalmiddel presenteren. De verleiding om iets te kopen terwijl er niet direct geld voor is, ligt bij achteraf betalen op de loer. Verleiding speelt ook een rol bij een andere financiële activiteit waar jongvolwassenen vanaf 18 jaar officieel toegang toe hebben: online gokken. Het aantal jongvolwassenen dat online gokt is toegenomen (zelfs het aantal minderjarigen dat gokt⁸). Sociale media maken reclame voor gokken, waardoor jongvolwassenen verleid worden.⁹ Gokken is daarnaast genormaliseerd in de jongerencultuur. Zeker wanneer een jongvolwassene het moeilijk vindt om zichzelf te weerhouden van deze verleiding of gevoelig is voor het ontwikkelen van een verslaving, kunnen snel extreme schulden ontstaan. Jongvolwassenen zetten in vergelijking met andere leeftijdsgroepen vaker geld in dat ze zich niet kunnen veroorloven en proberen hun verlies vaker terug te winnen, met het risico om nog meer te verliezen.¹⁰

Om de risico's van kopen op afbetaling te beperken, wordt de regelgeving in 2026 aangescherpt naar aanleiding van Europese wetgeving. Voor een groter aantal vormen van consumentenkrediet worden een krediettoets en een registratie bij het BKR verplicht. In hoeverre deze maatregelen zullen bijdragen aan het terugdringen van financiële problemen onder jongvolwassenen, zal de komende jaren moeten blijken. De wetgeving op het gebied van (online)kansspelen is de afgelopen periode verder aangescherpt. Ook hiervoor geldt dat niet duidelijk is wat hiervan het effect zal zijn voor de jongvolwassenen die al veelvuldig zijn blootgesteld aan het online gokken en de generaties die volgen.

Schulden door een scheve verhouding tussen inkomen en uitgaven

Schulden ontstaan niet alleen door consumptieve uitgaven, maar ook doordat jongvolwassenen onvoldoende inkomen hebben om noodzakelijke vaste lasten te betalen. Vanaf de leeftijd van achttien jaar zijn zij verantwoordelijk voor diverse financiële verplichtingen. Zo is een zorgverzekering wettelijk verplicht en sluiten veel jongvolwassenen hun eerste abonnementen af, bijvoorbeeld voor een mobiele telefoon of een sportschool. Wanneer zij op zichzelf gaan wonen, komen daar vaste lasten bij zoals huur, energie, water en verschillende verzekeringen. Daarmee verandert de financiële situatie ingrijpend: jongvolwassenen worden in korte tijd volledig verantwoordelijk voor het nakomen van contractuele betalingsverplichtingen, terwijl zij vaak nog beperkte ervaring hebben met budgetteren, plannen en het beheersen van financiële verleidingen. Voor jongvolwassenen tot 21 jaar geldt een lager minimumloon, terwijl de uitgaven (zeker als de jongvolwassene zelfstandig woont) niet automatisch lager zijn. Veel jongvolwassenen volgen een fulltime studie. Het inkomen bestaat dan vaak uit studiefinanciering, een studielening, een bijbaan en toeslagen. Uit de voorbeeldbegrotingen van het Nibud (2024)¹¹ blijkt dat studenten (wonend in een studio of kamer) zonder de ondersteuning van ouders, vaak onvoldoende inkomen hebben om de gemiddelde uitgaven te betalen.

Schulden door een gebrek aan kennis en vaardigheden

Een gebrek aan kennis over financiële regelingen en verplichtingen bij jongvolwassenen is regelmatig onderdeel van het ontstaan van schulden. Uit aanvragen bij noodhulpbureaus blijkt dat sommige jongvolwassenen zich bijvoorbeeld onvoldoende bewust zijn van de verplichte (eigen bijdrage van de) zorgverzekering of denken dat deze alleen nodig is bij ziekte. Ook is niet altijd bekend dat zij vanaf hun achttiende zelfstandig recht kunnen hebben op zorgtoeslag, onafhankelijk van het inkomen van hun ouders. Dergelijke misverstanden kunnen ertoe leiden dat noodzakelijke betalingen uitblijven of beschikbare inkomensondersteuning niet wordt benut. Vanaf hun achttiende krijgen jongvolwassenen bovendien toegang tot verschillende kredietvormen, zoals rood staan, creditcards en lease- of kredietovereenkomsten. Afhankelijk van hun inkomen kunnen zij hierdoor enkele honderden tot duizenden euro's lenen. Hoewel deze kredietmogelijkheden financiële flexibiliteit bieden, vergroten zij tegelijkertijd de kans dat de bestedingsruimte wordt overschat en betalingsproblemen ontstaan. Problemen kunnen ook ontstaan als jongvolwassenen niet op de hoogte zijn van de specifieke voorwaarden van financiële producten, bijvoorbeeld het feit dat een private leasecontract niet zomaar te beëindigen is als er geen inkomen meer is uit werk. Er is de laatste tijd meer aandacht voor het vergroten van financiële kennis binnen het onderwijs. Moneyways¹² en Moneystart¹³ zijn voorbeelden van lesprogramma's op scholen over geldzaken, maar lang niet alle scholen hebben een dergelijk programma. Het Ministerie van SZW stimuleerde de afgelopen periode onderwijsinstellingen om met financiële educatie en preventie aan de slag te gaan.¹⁴ Ook zijn er nieuwe kerndoelen voor het primair en voortgezet onderwijs op het gebied van de ontwikkeling van financiële kennis en vaardigheden bij leerlingen.¹⁵ Het initiatief ONSbank biedt jongvolwassenen met schulden een programma, wanneer zij zich aanmelden.¹⁶ Naast contact met een schuldrustcoach, staat dit traject in het teken van sport, creativiteit en cultuur. Het is dus niet zozeer gericht op het vergroten van financiële kennis, maar zorgt ervoor dat jongvolwassenen zichzelf beter leren kennen en kansen zien om uiteindelijk een toekomst zonder schulden op te bouwen.

Van één schuld naar een onoplosbaar probleem

Wanneer een betalingsverplichting niet wordt nagekomen en er een kleine schuld ontstaat, proberen veel jongvolwassenen de achterstand in eerste instantie alsnog af te lossen. Op grond van de wet moet een schuldeiser de consument eerst een kosteloze aanmaning sturen, waarna minimaal veertien dagen de gelegenheid bestaat om de openstaande vordering zonder bijkomende kosten te voldoen. Als betaling vervolgens uitblijft, mogen buitengerechtelijke incassokosten in rekening worden gebracht, met een wettelijk minimumbedrag van € 40,-. Deze kosten zijn bedoeld als vergoeding voor de schuldeiser, maar leiden voor de schuldenaar tot een verergering van het financiële probleem.

In veel gevallen is er bij jongvolwassenen in dergelijke situaties geen sprake van onwil om te betalen, maar van een gebrek aan financieel overzicht of een structureel tekort aan inkomsten ten opzichte van de noodzakelijke uitgaven. Ondanks de motivatie om de betalingsachterstand in te lopen, ontbreekt het hen vaak aan de financiële mogelijkheden om dit tijdig te doen.

Wanneer ook na de incassofase geen betaling of betalingsregeling tot stand komt, kan de schuldeiser een gerechtsdeurwaarder inschakelen om de vordering te innen. Vanaf dat moment kunnen de schulden snel oplopen. De verschillende ambtshandelingen die een gerechtsdeurwaarder verricht en de gerechtelijke procedure brengen aanvullende kosten met zich mee, die in beginsel op de schuldenaar worden verhaald. Hierdoor kan een aanvankelijk beperkte betalingsachterstand binnen relatief korte tijd uitgroeien tot een omvangrijke (en dus problematische) schuld.

Voorbeeldberekening kosten gerechtsdeurwaarder

Hoofdsom (oorspronkelijke schuld)	€ 750,00
Proceskosten	€ 647,77
Kosten betekening vonnis	€ 166,50
Nakosten	€ 72,00
	----- +
Totaal	€ 1.636,26

Bron: schulinfo.nl (juni, 2026)

Na hiervoor omschreven ambtshandelingen en het uitblijven van een oplossing loopt de schuld nog verder op. Een gerechtsdeurwaarder kan vervolgens beslag proberen te leggen op het loon, de bankrekening of de spullen van de jongvolwassene. Elk van deze handelingen (succesvol of niet) brengen opnieuw kosten met zich mee. De invorderingskosten van een deurwaarder voor één schuld, zijn voor jongvolwassenen vaak al niet te overzien. Het blijft echter bijna nooit bij één schuldendossier en één gerechtsdeurwaarder, waardoor dezelfde gerechtsdeurwaarderskosten ook op de andere schulden voor een verhoging van de oorspronkelijke schuld zorgen. Gemiddeld heeft een persoon die in aanmerking komt voor een regeling van de schulden, dertien verschillende schuldeisers en een totale schuld van € 41.447,-.¹⁷ Onderzoek laat zien dat schulden in de jaren vóór aanmelding vaak sterk oplopen door rente, incassokosten en boetes.

Schuldhelpverlening en schuldsanering

Jongvolwassenen proberen financiële problemen doorgaans eerst zelfstandig op te lossen of met behulp van het eigen netwerk. Schaamte, stress en gevoelens van falen kunnen ertoe leiden dat het vragen om hulp bij instanties wordt uitgesteld. Uit onderzoek van de Hogeschool Utrecht blijkt dat de tijd tussen de eerste schuld en de aanvraag voor schuldhelpverlening bijna 8 jaar is. Als een jongvolwassene wel hulp vraagt bij een instantie betekent dit bovendien niet automatisch dat er door die instantie ook een oplossing geboden kan worden.

Voor jongvolwassenen blijkt de periode direct na aanmelding bij de schuldhelpverlening vaak uitdagend. Zij hebben regelmatig behoefte aan snelle duidelijkheid en perspectief op een oplossing. In de praktijk moeten schuldhelpverleners echter aangeven dat een schuldregeling bij een problematische schuld, afhankelijk is van de medewerking van schuldeisers. Het traject, vanaf de aanmelding tot de daadwerkelijke start van een schuldregeling, duurt vaak enkele maanden en soms zelfs langer dan een jaar. Soms is de conclusie dat er onvoldoende financiële stabiliteit¹⁸ is, waardoor nog niet kan worden toegewerkt naar een schuldregeling. De schuldregeling zelf duurt achttien maanden (soms met aftrek van de periode dat er al maximaal is afgelost). Uit onderzoek¹⁹

bleekt dat 40% van de mensen in een traject bij de gemeente niet op het punt komt dat er een schuldregeling getroffen kan worden. In die gevallen waar de gemeente een schuldregeling voorstelt, lukt het in 85% van de situaties om tot een regeling te komen met de schuldeisers. De onzekerheid en wachttijden kunnen ertoe leiden dat jongvolwassenen voortijdig afhaken, in de verwachting elders een snellere oplossing te vinden.

Wanneer het de gemeente niet lukt om met de schuldeisers tot een schuldregeling te komen, kan onder strikte wettelijke voorwaarden een verzoek worden ingediend bij de rechtbank voor toelating tot de wettelijke schuldsaneringsregeling (WSNP: Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen). In dat traject beslist de rechter over de toelating en is instemming van de schuldeisers niet langer vereist. In de paragraaf 'School en werk' wordt nader toegelicht waarom juist voor jongvolwassenen in deze fase regelmatig knelpunten ontstaan.

Hoewel de schuldhelpverlening de afgelopen jaren op verschillende onderdelen is versterkt, onder meer door de invoering van vroegsignalering, bereikt zij nog altijd slechts een beperkt deel van de mensen met problematische schulden. In 2024 kwamen 82.120 personen in contact met de gemeentelijke schuldhelpverlening. Uiteindelijk resulteerde dit in slechts 17.179 gemeentelijke schuldregelingen en 2.355 gerechtelijke schuldsaneringstrajecten. Afgezet tegen de naar schatting 750.000 huishoudens met problematische schulden in Nederland is het bereik van de schuldhelpverlening daarmee relatief beperkt. Voor jongvolwassenen zijn geen afzonderlijke landelijke cijfers beschikbaar. Gerechtsdeurwaarder Flanderijn concludeerde in 2026 op basis van hun eigen data met daarin 5.000 jongeren tussen de 18 en 25 jaar, dat slechts acht procent van de jongvolwassenen de weg naar hulpinstanties weet te vinden en twee procent van de jongvolwassenen met problematische schulden bij de gemeente uitkomt.²⁰ Digitale initiatieven zoals Geldfit (onderdeel van de Nederlandse Schuldhulproute) kunnen een aanvullende rol spelen in het bereiken van jongvolwassenen. De Jongerenroute²¹ is actief op platforms als YouTube en TikTok.

Schulden in relatie tot de domeinen van de Big5

Support (relaties en steun)

Het hebben van een goed steunnetwerk kan helpen bij het voorkomen van schulden. Beïnvloeding door een netwerk met opvoeders of andere (positieve) rolmodellen kan bijdragen aan de ontwikkeling van gezond financieel gedrag.²² In financieel moeilijke tijden kunnen sommige jongvolwassenen terugvallen op ouders, vrienden of familie die een onbetaalde rekening overnemen of voorschieten. Het hebben van schulden heeft invloed op bestaande relaties van jongvolwassenen en de steun die zij ervaren. De invloed verschilt per jongvolwassene en hangt onder andere af van persoonsfactoren, coping vaardigheden (vaardigheden om een probleem op te lossen), de hoogte van de schuld en hoelang iemand al schulden heeft. Jongvolwassenen vertellen dat zij het aangaan of onderhouden van sociale contacten vermijden of beperken door schulden en de mentale gevolgen die zij hiervan ondervinden. De stress, negatieve gevoelens en schaamte die vaak met schulden gepaard gaan, zorgen ervoor dat een jongvolwassene contacten en relaties uit de weg gaat.²³ Door schulden ontbreekt het hen simpelweg ook aan geld om in gezelschap van leeftijdsgenoten mee te kunnen doen aan activiteiten zoals een terrasbezoek, uit eten gaan of een avond stappen. Juist in deze levensfase draait het voor veel jongvolwassenen om 'leuke dingen doen'. Uit onderzoek van het Nibud (2022) blijkt dat dit het meest voorkomende financiële doel is van jongvolwassenen tussen de 18 en 30 jaar. Wanneer de financiële situatie dit niet toelaat, wijkt de jongvolwassene af van wat voor veel leeftijdsgenoten de sociale norm is waardoor het risico ontstaat op sociale uitsluiting; nog meer stress, negatieve gedachten en schaamte.²⁴

Wonen

Wonen en schulden zijn op meerdere manieren met elkaar verbonden. Jongvolwassenen kunnen door obstakels die gerelateerd zijn aan wonen (denk aan hoge huurprijs, onkosten, energieverbruik) met schulden te maken krijgen en jongeren met schulden kunnen over het algemeen minder makkelijk aan een woning komen.

De positie van jongvolwassenen op de woningmarkt is verontrustend. Uit onderzoek van de ING bank (2025)²⁵ blijkt dat het merendeel van de jongvolwassene (56%) zich zorgen maakt of zij ooit een woning kunnen kopen. Een alternatieve optie (zoals het huren van een woning) is ook niet vanzelfsprekend. Uit het WoON-onderzoek van het CBS (2024)²⁶ blijkt dat ruim een kwart van de thuiswonende jongeren het ouderlijk huis wel wil verlaten om zelfstandig te wonen, maar geen woning kan vinden. Deze groep is verdubbeld ten opzichte van 2021. Alleenstaande jongvolwassenen komen vaker in de knel, dan stellen die samen een woning zoeken. Het probleem is vooral ontstaan door de krapte op de woningmarkt. Huizenprijzen en huren zijn de laatste jaren explosief gestegen. Jongvolwassenen voelen zich daardoor soms genooddaakt om hoge woonlasten te aanvaarden. Deze leggen echter een dusdanig beslag op het beschikbare inkomen, dat er niet of nauwelijks financiële bandbreedte is voor financiële tegenslagen. Met de Wet betaalbare huur (2024)²⁷ en de aanpassingen in de Wet op de huurtoeslag (2026)²⁸ (waardoor er geen harde bovengrens meer is voor huurtoeslag) worden de negatieve gevolgen mogelijk beperkt, hoewel er ook signalen zijn dat de Wet betaalbare huur juist voor nog meer krapte op de woningmarkt zorgt.²⁹

Inkomen (financiën)

Jongvolwassenen hebben vaker dan andere leeftijdsgroepen te maken met onzekerheid van inkomen, hebben vaker dan andere leeftijdsgroepen geen toereikende buffer³⁰ en beschikken zelden over een vast arbeidscontract.³¹ Dit geldt in het bijzonder voor jongvolwassenen zonder diploma of met een praktische opleiding en/of zonder sociaal- en kapitaalkrachtig netwerk dat invloed heeft op het vinden van werk. De hoogte en stabiliteit van het inkomen en de aanwezigheid van een financiële buffer hebben invloed op de kans dat iemand in de schulden komt. Mensen met een laag en wisselend inkomen lopen immers meer risico op schulden.³² Jongvolwassenen die zorg nodig hebben vanwege een ziekte, stoornis of handicap moeten hier soms een eigen bijdrage voor betalen. Volgens Vereniging Ieder(in) kan dit tot financiële problemen leiden, zeker bij

stapeling van de ziektenkosten.³³ Het hebben van schulden heeft ook invloed op het (besteedbaar) inkomen. Als een jongvolwassene geen financiële buffer heeft, dan verloopt het oplossen van een schuld vaak via een betalingsregeling. Het geld dat een jongvolwassene aan de schuldeiser moet betalen heeft gevolgen voor het besteedbaar inkomen. Een schuldeiser heeft in beginsel zeggenschap over de mogelijkheid van een betalingsregeling en de minimale hoogte ervan. Als een schuldeiser alleen genoegen neemt met een hoge aflossing, kan dit ervoor zorgen dat andere maandelijkse lasten niet meer betaald kunnen worden, waardoor er nieuwe schulden ontstaan met mogelijk een sneeuwbaaleffect aan schulden tot gevolg. Een veel voorkomend probleem bij jongvolwassenen is de terugvordering van zorg- en/of huurtoeslag als jongvolwassenen de overstap van school naar werk maken. Als het toetsingsinkomen voor het lopende kalenderjaar niet tijdig wordt aangepast, moet de jongvolwassene afhankelijk van de hoogte van het nieuwe inkomen (een deel van) de toeslag (vaak maanden later, wanneer het definitieve inkomen is vastgesteld) terugbetalen. Daarnaast moet de jongvolwassene door het wegvallen van eventuele toeslagen ook zijn

actuele uitgavenpatroon in balans krijgen. Schulden door terugvordering of wegvallen van toeslagen (en ook andere schulden) kunnen, als het de jongvolwassene niet lukt om tot een oplossing te komen, uiteindelijk leiden tot loonbeslag. Het inkomen van de jongvolwassene wordt dan (uitzonderingen daargelaten) vrijgelaten tot vijftiennegentig procent van de geldende bijstandsnorm. Al het inkomen daarboven wordt door de gerechtsdeurwaarder overgedragen aan de schuldeiser(s). Ook dan ontstaat de situatie dat een jongvolwassene zijn uitgavenpatroon opnieuw in balans moet zien te krijgen om het ontstaan van nieuwe schulden te voorkomen.

Voor de meest kwetsbare jongvolwassenen werken sommige gemeenten met een interventie, waarmee het inkomen van de jongvolwassenen tijdelijk wordt verhoogd: het Bouwdepot.³⁴ Jongvolwassenen in bestaansonzekerheid ontvangen via dit initiatief een jaar lang maandelijks financiële steun om hun toekomst op te bouwen en dak- en thuisloosheid te voorkomen. Veel deelnemers van het Bouwdepot kampen met schulden.

School en werk

Als jongvolwassenen dieper in de schulden raken en een beroep willen doen op een schuldregeling via de gemeente, dan geldt er voor hen in de wet geen uitzondering op de inspanningsplicht om zo veel mogelijk financiële middelen te verwerven voor de schuldregeling. Dat betekent in de praktijk regelmatig dat een jongvolwassene moet stoppen met zijn opleiding en fulltime moet gaan werken. Deze inspanningsplicht is weliswaar rechtvaardig voor de schuldeiser, maar de gevolgen van het stoppen met school voor de jongvolwassene staat vaak een gezonde financiële toekomst in de weg. Juist het behalen van een diploma is namelijk sterk bepalend voor het toekomstig inkomen en daarmee financiële zekerheid.³⁵ Dankzij de uitgangspunten geformuleerd door de Nederlandse Vereniging voor Volkskredieten (Nvvk, de grootste branchevereniging voor schuldhulp en financiële hulpverlening)³⁶, het Jongeren Perspectief Fonds (JPF)³⁷ en initiatieven van gelijke aard, zijn er in sommige gemeenten mogelijkheden voor jongvolwassenen om toch te blijven studeren tijdens een schuldregeling. In sommige gevallen kan worden aangetoond dat de jongvolwassene bij een fulltime dienstverband

slechts een minimale of helemaal geen aflosmogelijkheid heeft, waardoor de schuldeisers geen nadeel hebben als de jongvolwassene blijft studeren. In andere gevallen berekent de gemeente de fictieve afloscapaciteit in het geval de jongvolwassene wel zou hebben gewerkt en brengt dit bedrag dan zelf in ter verdeling onder de schuldeisers. De jongvolwassenen betalen het saneringskrediet terug aan de gemeente naar draagkracht of in ruil voor een andere tegenprestatie. De ondersteuning van het JPF richt zich aan de hand van een toekomstplan in principe op alle leefgebieden en dus niet alleen op het oplossen van de schulden.

Jongvolwassenen die vanuit een werksituatie met schulden te maken krijgen kunnen ook obstakels tegen komen. Schulden kunnen onder andere leiden tot slechtere prestaties op het werk. Eerder publiceerde SUN Nederland al over de gevolgen die schulden en geldnood kunnen hebben op een werknemer en wat werkgevers en gemeenten daarin kunnen betekenen.³⁸

Welzijn

Welzijn gaat in essentie over hoe het met iemand fysiek en mentaal gaat en of het lukt om te functioneren in het dagelijks leven. De afgelopen jaren is veel aandacht ontstaan voor de gevolgen van schulden op het functioneren van mensen. Schulden gaan vaak gepaard met stress. Stress is in de basis een natuurlijke reactie op een situatie waarin het brein gevaar herkent of een situatie waarin om een prestatie wordt gevraagd.³⁹ Stress zorgt onder andere voor een verhoogde hartslag en de aanmaak van hormonen, waardoor het lichaam in gereedheid wordt gemaakt om te vluchten, te bevriezen of te vechten. De reactie die stress teweeg brengt werkt helaas vaak contraproductief bij het oplossen van schulden. Als iemand simpelweg onvoldoende geld heeft om een betalingsregeling te treffen dan helpt vechten of vluchten niet.⁴⁰ Als het schuldenprobleem vervolgens aanhoudt, kan de stress die vaak terugkeert door gedachtes over het probleem of nieuwe gebeurtenissen zoals een volgende incassobrief die op de deurmat valt, leiden tot chronische stress. Het stress-systeem van het lichaam is dan overbelast geraakt, waardoor met burn-out vergelijkbare klachten

ontstaan. In een voorgaand paragraaf werd al uitgelicht dat er vaak meerdere jaren (gemiddeld acht) verstrijken tussen de eerste schuld en een schuldregeling, waardoor geconcludeerd kan worden dat het hebben van schulden veel en langdurig impact kan hebben op het welzijn van jongvolwassenen.

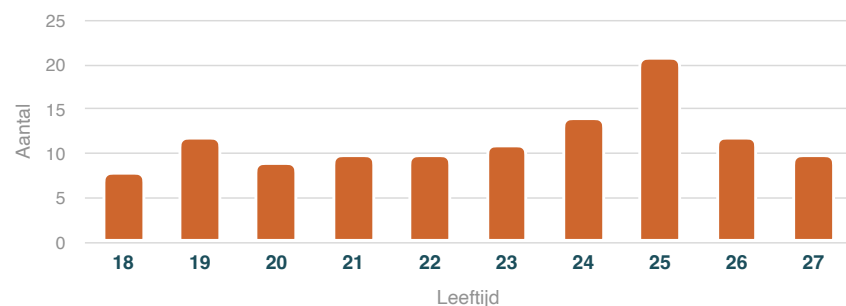
Samenvattend

Uit onderzoek blijkt dat op dit moment meer dan de helft van de jongvolwassenen moeite heeft met rondkomen. Het is een opstapeling: de levensfase, nieuwe financiële verantwoordelijkheden, een lage en kwetsbare economische positie, hoge woonlasten, een (eventuele) studieschuld, een brein dat nog in ontwikkeling is, een markt die juist jongvolwassenen verleidt met financieel riskante producten ('Buy Now Pay Later', gokken, crypto), enzovoorts. Het ontstaan van schulden grijpt vervolgens weer in op belangrijke leefdomeinen voor een stabiel leven, waardoor een jongvolwassene ernstig in zijn ontwikkeling kan worden bedreigd.

3. Veelvoorkomende noodhulp

Het merendeel van de noodhulpbureaus in Nederland is aangesloten op het Datadashboard Urgente Noden (DUN). Hierin houden zij bij welke aanvragen er door hulp- en dienstverleners gedaan worden. Daardoor is het mogelijk om inzicht te krijgen in de ondersteuning die noodhulpbureaus bieden in het oplossen van schulden, hoe de verhouding is naar leeftijd en welke organisaties vaak het initiatief nemen voor een aanvraag. De overzichten in dit hoofdstuk zoomen specifiek in op de groep jongvolwassenen (17-27 jaar) waar het noodhulpbureau heeft ondersteund in het aflossen van één of meerdere schulden. Jongvolwassenen die schulden hebben, maar ergens anders (bijvoorbeeld voor een noodzakelijke tandartsbehandeling) ondersteuning voor hebben ontvangen, zijn niet weergegeven in dit overzicht, met andere woorden: het aantal jongvolwassenen met schulden dat ondersteuning krijgt van een noodhulpbureau is in werkelijkheid groter.

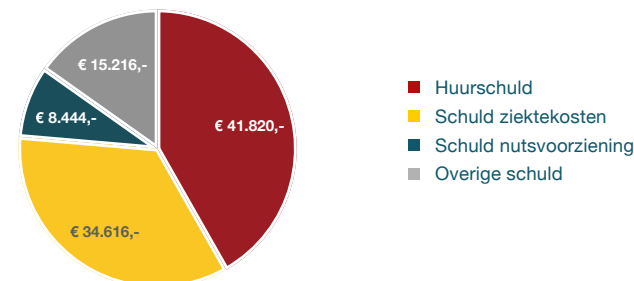
Aantal keer ondersteuning bij schulden naar leeftijd

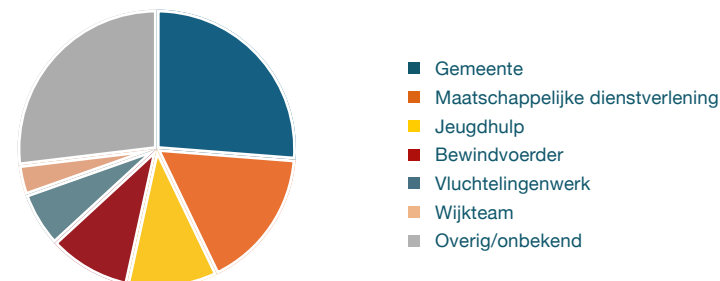
In het jaar voorafgaand aan de pilot is in totaal door de noodhulpbureaus (aangesloten op het DUN) € 100.096,- bijgedragen aan het aflossen van schulden van jongvolwassenen. De ondersteuning wordt onder andere aangevraagd via medewerkers bij de gemeente (waaronder schuldhelpverleners), maatschappelijke organisaties, jeugdhulporganisaties en bewindvoerders. De verhouding man en vrouw

is ongeveer gelijk. Ongeveer 1 op de 10 aanvragen voor jongvolwassenen had 'aflossen van schulden' als aanleiding. Vijf jongvolwassenen hadden voldoende afloscapaciteit, waardoor ze de ondersteuning ontvingen in de vorm van een (renteloze) sociale lening. Het overgrote deel (72%) was alleenstaand (zonder kinderen).

Totaalbedrag verleende noodhulp per type schuld

Aanvragende instantie

Schulden stabiliseren

Onderzoek uitgevoerd door de Vrije Universiteit Amsterdam naar de betekenis van noodhulp⁴¹ heeft aangetoond dat noodhulp situaties verzacht, stabiliseert of doorbreekt. Als noodhulpbureaus ondersteunen bij schulden dan heeft dat meestal het doel om te zorgen voor stabiliteit, zodat er tijd en (schulden)rust ontstaat voor de jongvolwassene om met een hulp- of dienstverlener aan een duurzame oplossing en aan perspectief te werken. Het komt regelmatig voor dat iemand pas hulp zoekt, krijgt of aanvaardt als de schulden al uit de hand zijn gelopen. Dan dreigt er groot persoonlijk leed te ontstaan, door de afsluiting van gas en elektriciteit of een huisuitzetting (vanwege een opgelopen huurschuld). Ondersteuning van een noodhulpbureau is vaak gericht op het betalen van één of enkele schuld(en) bij de verhuurder, zorgverzekering of energiemaatschappij om te voorkomen dat een huur- of energiecontract daadwerkelijk wordt ontbonden of de aanvullende zorgverzekering wordt stopgezet of een (hoge) bestuursrechtelijke premie bij het CAK wordt geactiveerd. Tegelijk kan de ondersteuning zorgen voor een eerste gevoel van opluchting (verzachting). De inzet van noodhulp bij schulden is er nooit op gericht om te verzachten door een willekeurige schuld te betalen, zonder dat er een plan van aanpak is voor een meer structurele oplossing. De daadwerkelijke doorbraak of structurele oplossing ontstaat in een volgend stadium. Nadat de crisis is bezworen kan de (schuld) hulpverlener of beschermingsbewindvoerder, de regie nemen richting het realiseren van een duurzame oplossing. Soms geldt het accepteren van begeleiding of het volgen van een cursus ook als voorwaarde voor ondersteuning vanuit een noodhulpbureau.

Schulden doorbreken

Sommige noodhulpbureaus gaan een stap verder in het ondersteunen bij het aflossen van schulden. Zij maken afspraken met fondsen, het werkveld en schuldeisers waardoor een totale schuldenpost (meestal bij de verhuurder, de zorgverzekering, het waterbedrijf of de energiemaatschappij) wordt afgekocht tegen een lager bedrag. Soms is de schuldeiser bereid om 50% van de schuld kwijt te schelden, als de andere helft wordt afgelost (met steun van het noodhulpbureau). Ook

worden er soms aanvullende voorwaarden door de schuldeiser gesteld, zoals verplichte budgetcoaching, bewindvoering of woonbegeleiding. Het noodhulpbureau neemt deze dan op in de toekenningsvoorwaarden. Dankzij deze manier van ondersteunen door het noodhulpbureau ontstaat er voor een jongvolwassene een hulpverleningskader met perspectief om de rest van de schulden af te lossen. Kan een intensief en onzeker schuldhulpverleningstraject worden voorkomen. Of er wordt een obstakel weggenomen, waardoor een schuldregeling die eerst niet mogelijk was, wel mogelijk wordt.

Sociaal Leenfonds

Noodhulpbureaus kunnen naast giften ook ondersteuning bieden via een Sociaal Leenfonds als zij daarover beschikken. Het Sociaal Leenfonds is een revolverend fonds in beheer van het noodhulpbureau, waaruit renteloze leningen worden verstrekt. Het fonds wordt steeds weer (aan) gevuld doordat de leners hun lening in gedeelten aflossen, waarop weer anderen een lening uit het Sociaal Leenfonds kunnen krijgen. Een belangrijke voorwaarde voor de inzet van een sociale lening is de aanwezigheid van afloscapaciteit om de lening in redelijke termijn (maximaal 36 maanden) af te kunnen lossen. Voor alleenstaanden wordt daarom meestal een maximale lening van € 1.750,- aangehouden. Wat opvalt in het Datadashboard Urgente Noden: sociale leningen worden voornamelijk verstrekt in relatie tot schulden (71%).⁴² Sociale leningen die aan jongvolwassenen (17-27 jaar) worden verstrekt zijn in diezelfde periode bijna allemaal vanwege schulden (90%). Bij ondersteuning via een sociale lening, wordt de schuld niet minder. Maar doordat het noodhulpbureau met de lening in één keer alle schulden aflost en als enige schuldeiser overblijft kan de sociale lening zorgen voor verbetering. Er is immers sprake van één renteloze lening bij het noodhulpbureau die naar draagkracht kan worden afgelost. Verdere escalatie van schulden door renteopbouw, incasso- en deurwaarderskosten of andere invorderingsmaatregelen kan hierdoor voorkomen worden. Hierdoor ontstaat schuldenrust en krijgt een jongvolwassene ademruimte om te bouwen aan zijn (schuldenvrije) toekomst.

B. Pilot Jongvolwassenen met schulden

Doelgroepgerichte aanpak jongvolwassenen

Tijdens het project Jongvolwassenen heeft SUN Nederland geëxperimenteerd met een doelgroepgerichte manier van ondersteunen. Normaliter maakt een noodhulpbureau geen onderscheid tussen leeftijdsgroepen, doelgroepen of enige andere categorisering. Het uitgangspunt is dat nood iedereen kan overkomen en aanvragen worden gewogen op basis van het besteedbaar inkomen. Prioritering of verbijzondering kan namelijk ook afleiden; als één groep in de schijnwerpers staat, dan staan de andere groepen waarschijnlijk in de schaduw.

Als er sprake is van nood en er geen andere oplossingen mogelijk zijn, dan bieden noodhulpbureaus noodhulp aan iedereen. Noodhulp kan het begin van verlichting of verandering zijn. Financiële noodsituaties ontstaan niet altijd plotseling. Het ontstaan van nood kan een lange aanloop hebben als gevolg van een optelsom of stapeling van (nadelige) omstandigheden, gebeurtenissen of escalatie van problemen. In de periode voordat de nood zichtbaar wordt, is vaak al sprake van lijden, stress en negatieve gedachten en gevoelens.

Met de focus op één specifieke doelgroep: jongvolwassenen in een financieel kwetsbare positie, wilden SUN Nederland en de noodhulpbureaus binnen deze pilot nieuwe ideeën en inzichten opdoen. De achtergrondgedachte daarbij was: jongvolwassenen hebben andere ontwikkelings- en maatschappelijke opgaven dan kinderen, volwassenen of senioren. Ook vormen jongvolwassenen een financieel kwetsbare groep doordat zij vaker te maken hebben met een laag inkomen, flexibele arbeidscontracten en betalingsproblemen (CBS).⁴³ Een jongvolwassene staat op de drempel van zelfstandigheid en volledige participatie in de samenleving. Als een jongvolwassene op dat moment in zijn leven gebukt

gaat onder financiële zorgen, dan kan dat voor de rest van zijn leven tekenend of zelfs problematisch zijn.

Onze gedachte bij de pilots is dat een verschuiving bij jongvolwassenen van curatief handelen (ingrijpen wanneer de nood al aanwezig, hoog en zichtbaar is) naar meer pre-actief of preventief handelen (ondersteuning bieden op het moment dat de risico's op de ontwikkeling van nood zichtbaar worden, maar de nood situatie er nog niet volledig is) kan bijdragen aan het voorkomen van (urgente) nood en onnodig (afg)lijden.

De insteek van de doelgroepgerichte aanpak binnen de pilot is daardoor niet zozeer 'meer jongvolwassenen ondersteunen met nood', maar het vroegtijdig bereiken van jongvolwassenen in een financieel kwetsbare situatie, die mogelijk (in de toekomst) met nood te maken kunnen krijgen. De hypothese daarbij is: door jongvolwassenen in een financieel kwetsbare positie vroegtijdig te ondersteunen kan mogelijk een neerwaarts spiraal van (afg-)lijden worden doorbroken en is het mogelijk om de autonomie, veerkracht en competenties van jongvolwassenen te benutten door ze nadrukkelijk te betrekken bij de manier van ondersteuning.

Zodoende zijn tijdens de pilots jongvolwassenen geselecteerd die zelf weinig financiële mogelijkheden hebben en waarbij sprake is van een zekere kwetsbaarheid. Het pilotaanbod bij de jongvolwassenen met schulden wijkt af van de andere pilots. Bij de andere pilots werd voorzien in een persoonlijk Big5-budget van € 1.000,-. Tijdens deze pilot staat vroegtijdig ondersteunen bij schulden door middel van meer intensieve samenwerking en het breder beschikbaar stellen van het Sociaal Leenfonds centraal.

De Big5-methode

De Big5-methode is ontwikkeld door jeugdhulporganisatie Levvel en jongeren van 'Jong doet meel!' en correspondeert met de vijf belangrijkste leefgebieden voor jongvolwassenen om een stabiele basis voor de toekomst te kunnen realiseren: Support, Wonen, School&Werk, Inkomen en Welzijn. De Big5 impliceert de ondergrens die jongvolwassenen moeten bereiken om voldoende toegerust en uitgerust te zijn voor wat het leven kan brengen in de volwassenheid (en wordt daarmee gezien als kantelpunt voor de afronding van jeugdhulp).

Meer informatie over de Big5 is te vinden via:

www.movisie.nl/artikel/big-5-stevige-basis-jongeren

4. Verloop van de pilot

Aanleiding

Met het Sociaal Leenfonds hebben noodhulpbureaus een bewezen en beproefd middel, waarmee jongvolwassenen (met afloscapaciteit) ondersteund kunnen worden ter voorkoming van het ontstaan van een grote(re) schuld of de noodzaak om een intensief en relatief onvoorspelbaar traject bij schuldhulpverlening in te gaan. Als een jongvolwassene lang wacht met het vragen van hulp, of als een hulp- of dienstverlener pas laat signaleert dat een jongvolwassene schulden heeft, dan is de kans om te ondersteunen via een sociale lening mogelijk al gepasseerd. Vanuit die gedachte is een pilot opgezet in de gemeente Den Haag met lokale partners waaronder het Jeugd Interventie Team (JIT), dat bewust beginnende schulden signaleert en de landelijke organisatie Socialdebt,⁴⁴ die mogelijk vanwege het laagdrempelige (digitale) platform al eerder in contact komt met jongvolwassenen met beginnende schulden. Het Sociaal Leenfonds van het noodhulpbureau Sociale Fondsen Den Haag (SFDH) dat tijdens de pilot benut kon worden, gaf Socialdebt de mogelijkheid om naast het bieden van coaching de jongvolwassenen ook daadwerkelijk financieel te ondersteunen via een lening. Vanwege de grenzen aan het eigen fonds stonden er reeds twintig jongvolwassenen uit de beoogde pilotgemeente op een wachtlijst in afwachting van hulp via Socialdebt. Na verschillende brainstormsessies ontstond zodoende een gezamenlijke aanpak om jongvolwassenen in Den Haag met beginnende schulden te ondersteunen. De volgende voorwaarden voor deelnamen aan de pilot werden geformuleerd:

- De totale schuld van de jongvolwassene is niet meer dan € 2.500,-;
- De jongvolwassene (17- 27 jaar) woont in Den Haag;
- De jongvolwassenen is door het JIT of Socialdebt geïnformeerd over het gemeentelijke aanbod voor schulden;
- Het JIT of Socialdebt vraagt uit bij de Gemeente Den Haag en/of de Gemeentelijke Kredietbank van Den Haag of er aan de jongvolwassene een (beter) aanbod⁴⁵ kan worden gedaan dan waar de pilot in kan voorzien.

Leren door te doen

De pilot startte op 14 april 2025 met een aftrapbijeenkomst waarbij hulp- en dienstverleners en de samenwerkingsorganisaties toelichting kregen over de opzet van de pilot en de wijze van aanmelding en toekenning. Er werd bewust gekozen voor een lerende aanpak; snel en klein beginnen, ervaringen opdoen en waar nodig bijstellen. Al snel bleek dat het bereiken van de doelgroep een stuk lastiger was dan verwacht. Van de twintig jongeren die bij Socialdebt op de wachtlijst stonden, stroomden slechts twee jongvolwassenen door in de pilot. De overige achttien waren niet meer bereikbaar, hadden andere hulp gevonden of voldeden niet aan de voorwaarden. Socialdebt heeft vervolgens de mogelijkheid voor jongvolwassenen om deel te nemen aan de pilot via socialmediaberichten gericht onder de aandacht gebracht. In het begin leverde dat geen resultaat. Halverwege de pilot waren de socialmediaberichten wel aanleiding voor een toename van aanmeldingen bij Socialdebt. Het Jeugd Interventie Team inventariseerde parallel welke jongeren binnen het eigen bestand mogelijk in aanmerking konden komen voor deelname aan de pilot. Via verspreiding van de informatie over de pilot naar medewerkers per mail en via een mondelinge toelichting tijdens de teamvergaderingen werd bekendheid over de pilot gerealiseerd. De eerste inventarisaties binnen het Jeugd Interventie Team leverde geen substantiële instroom van deelnemers op. Een deel van de jongvolwassenen met schulden in begeleiding van het Jeugd Interventie Team had al passende hulp, terwijl een ander deel schulden boven de grens van € 2.500,- had. Via het netwerk van het noodhulpbureau Sociale Fondsen Den Haag werd het aanbod vervolgens ook onder de aandacht gebracht bij andere organisaties, zoals het Jongeren Informatie Punt, de gemeentelijke Kredietbank en schuldhulpverlening.

Alle inspanningen hebben ertoe geleid dat er uiteindelijk 15 jongvolwassenen aan de pilot hebben deelgenomen.

Evaluatie

Na de startbijeenkomst hebben de partijen op zes momenten door het jaar (afwisselend digitaal en fysiek) gezamenlijk de aanpak geëvalueerd en bijgestuurd.

5. Lessen uit de pilot

Toen de organisaties startten met de pilot voor jongvolwassenen met schulden, was duidelijk dat niet alle mogelijke implicaties van de pilot op voorhand waren uitgedacht en getoetst. De kracht van een pilot is ook de ruimte om te ontdekken wat in de praktijk werkt en wat niet. Op voorhand waren er verwachtingen en aannames, maar ook het bewustzijn dat de werkelijkheid vaak weerbarstiger is dan een plan op papier. En inderdaad bleek niet alles te verlopen zoals vooraf bedacht. Sommige aannames moesten worden bijgesteld en onderweg zijn keuzes aangepast op basis van wat er aan nieuwe inzichten ontstond. De pilot werd niet minder waardevol door de aanpassingen, het deed juist waarvoor hij bedoeld was: leren van de praktijk. De pilot heeft laten zien waar kansen liggen om de werkwijze verder te versterken en welke voorwaarden nodig zijn om deze aanpak breder toe te passen. Tegelijkertijd heeft zij bevestigd dat experimenteren vraagt om ruimte om te leren, ook wanneer de uitkomsten anders zijn dan verwacht. De lessen geven SUN Nederland het vertrouwen om vervolgstappen te zetten en te onderzoeken hoe deze aanpak duurzaam kan worden opgeschaald, zodat meer jongvolwassenen met schulden tijdig de ondersteuning krijgen die zij nodig hebben. De aanbevelingen die voortvloeien uit deze pilot staan uitgewerkt in Hoofdstuk 7.

Kerncijfers pilot

- 42 jongvolwassenen uit Den Haag kwamen via de pilot in contact met Socialdebt, waarvan 7 jongvolwassenen via het JIT;
- 15 jongvolwassenen doorliepen de intake en kregen een traject;
- Deze 15 jongvolwassenen rapporteerden een gezamenlijke schuld van € 20.900,-;
- Er werd in totaal € 13.300,- aan leningen verstrekt;
- € 6.800,- aan lening werd door de jongeren (tot nu toe) alweer afgelost;
- 2 jongvolwassenen zijn inmiddels schuldenvrij;
- € 2.226,- aan schulden werd tegen gedeeltelijke kwijtschelding door het noodhulpbureau SFDH afgekocht;
- Daarvoor is € 1.163,- aan giftenbudget gebruikt.

Socialdebt aansluiten op het Sociaal Leenfonds

Omdat Socialdebt landelijk schulden van jongvolwassenen helpt aflossen en noodhulpbureaus door heel Nederland actief zijn met Sociale Leenfonds, was de aanvankelijke gedachte dat deze pilot zou kunnen leiden tot meer intensieve samenwerking tussen beide organisaties door heel Nederland. Tijdens de pilot wilden partijen de werkwijze op elkaar afstemmen, beter begrijpen hoe trajecten doorlopen werden en uiteindelijk een methodiek ontwerpen die zowel door Socialdebt als door alle noodhulpbureaus in gebruik kon worden genomen. De praktijk bleek echter weerbarstiger dan voorzien. Het idee om Socialdebt tijdens de pilot gebruik te laten maken van het Sociaal Leenfonds van Sociale Fondsen Den Haag strandde namelijk al in een vroeg stadium. De eerste en enige poging om een lening over te nemen via het Sociaal Leenfonds was niet succesvol, doordat de betreffende jongvolwassene uit beeld raakte voordat de lening tot stand kwam. In gezamenlijkheid werd geanalyseerd waarom de samenwerking niet goed tot stand kon komen. Daarbij is gekeken hoe de voorwaarden en werkwijze van het Sociaal Leenfonds zo konden worden aangepast dat zij beter aansloten bij de praktijk van Socialdebt en de taal van jongvolwassenen. Socialdebt was als startende organisatie tegelijkertijd zelf bezig met het beter uitwerken van de eigen interne kaders rondom het verstrekken van leningen. Hierdoor was er beperkt ruimte om dit proces gezamenlijk te verdiepen. Ook bleek het administratieve proces van het verstrekken en inlossen van een lening (per persoon) voor Socialdebt omvangrijker dan vooraf gedacht. Daarnaast was Socialdebt ondertussen succesvol in het werven van nieuwe fondsengeld, waardoor de noodzaak om samen te werken met het noodhulpbureau en het Sociaal Leenfonds ook afnam en de samenwerking niet verder getest kon worden. Daarmee is dit onderdeel van de pilot uiteindelijk maar zeer beperkt tot uitvoering gekomen. Het opschalen van de samenwerking tussen Socialdebt en de Sociale Leenfonds van andere noodhulpbureaus in de rest van Nederland is daardoor op dit moment ook niet aan de orde.

Het bereiken en integraal ondersteunen van jongvolwassenen met beginnende schulden

Via de pilot beoogden de deelnemende organisaties vroegtijdig in contact te komen met jongvolwassenen met beginnende schulden in Den Haag. Tijdens de pilot werd duidelijk dat het uitdagend is om met jongvolwassenen met beginnende schulden in contact te komen, ook als organisaties:

1. goed aansluiten bij de leefwereld van de doelgroep (digitaal en via socialmedia);
2. hen nadrukkelijk screenen;
3. in gesprek gaan met jongeren over schulden die al in beeld zijn voor laagdrempelige jeugdhulp.

Wat ook naar voren kwam tijdens de pilot is dat een groot deel van de jongvolwassenen met schulden die wel bereikt worden, niet aan de voorwaarden voldoen voor ondersteuning:

- a. doordat de schuld te hoog is;
- b. de situatie niet stabiel genoeg is;
- c. een jongvolwassene uit contact raakt voor een traject is gestart.

Via de pilot konden 15 jongvolwassenen aan een traject deelnemen waarbij (een deel van) de schuld werd overgenomen, terwijl er ook contact is geweest met 27 andere jongvolwassenen waar geen ondersteuning aan kon worden geboden. Tijdens de pilot heeft geen nadrukkelijke opvolging plaatsgevonden van deze jongvolwassenen. Deze uitkomst laat zien dat het relevant is om bij dit gegeven stil te staan. Als ruim de helft van de jongvolwassenen niet in aanmerking komt voor schuldhulp of uitvalt vanwege de gestelde voorwaarden, terwijl ze hier wel hun hoop op hadden gevestigd, dan is de kans groot dat deze jongvolwassenen een volgende keer niet opnieuw de drempel over zullen stappen met een vraag om hulp.

Lisa heeft rust en kan zichzelf bijna trots maken

Lisa (25 jaar) vroeg om ondersteuning, omdat zij al jaren schulden heeft. Lisa wil eindelijk schuldenvrij zijn om zichzelf trots te maken. Op het moment van aanmelding had ze ongeveer € 3.500,- aan schulden bij de Belastingdienst en haar zorgverzekeraar. Lisa kwam voor hulp bij Socialdebt en de pilot uit, omdat ze eerder geprobeerd had om het met behulp van verschillende regelingen bij schuldeisers zelf op te lossen. Hoewel het aflossen tot nu toe goed ging, bleef ze een onrustig gevoel houden dat mentaal aan haar begon te knagen. Lisa zag het bericht over de pilot via sociale media en heeft zich vervolgens aangemeld bij Socialdebt. Ze heeft ondertussen al € 2.755,- aan schuld afgelost en is verlost van haar BKR-registratie.

Een verschuivende realiteit in de schuldhulpverlening

De meeste jongvolwassenen met een schuld die begeleiding ontvingen van het JIT, vertelden dat hun schuld al boven het bedrag € 2.500,- was opgelopen. Een deel van deze jongvolwassenen ontving professionele ondersteuning bij het oplossen van de schulden (via het JIT of een andere instantie). Een substantieel deel had daarentegen geen ondersteuning of uitzicht op een oplossing voor de schulden. Uit gesprekken met de betrokken organisaties, de gemeentelijke Kredietbank en de afdeling schuldhulpverlening, werd een zorgelijke trend zichtbaar: schuldhulpverleningstrajecten voor jongvolwassenen met problematische schulden komen moeilijker van de grond dan voorheen. De Jongerenaanpak van de gemeente voor jongvolwassenen met problematische schulden loopt vaker vast doordat schuldeisers niet akkoord gaan met een schuldregeling en doordat het voor sommige jongvolwassenen heel lastig is om financiële stabiliteit te bereiken. Daardoor kan een schuldregeling niet worden gestart. Een juridische route voor een wettelijk traject (WSNP) of dwangakkoord wordt vaker niet haalbaar of niet perspectiefrijk geacht, omdat rechters in hun beoordeling expliciet kijken naar de aanwezigheid van voldoende stabiliteit en de inspanningsplicht voor fulltime werk. Jongvolwassenen die een opleiding volgen voldoen per definitie niet aan het uitgangspunt dat iemand

fulltime (36 uur) werkt. De opgave voor gemeenten om jongvolwassenen met schulden te ondersteunen lijkt de afgelopen periode, ondanks veranderingen in wetgeving (zoals de halvering van een schuldregeling naar achttien maanden), eerder ingewikkelder dan eenvoudiger geworden.

Een verschuiving naar jongvolwassenen met een schuld tot € 5.000,-

Vanwege de opgedane inzichten tijdens de pilot over de belemmeringen die jongeren ervaren door de hoogte van hun schulden en geïnspireerd door het project '10 jongeren schuldenvrij' van het Kansfonds en ONSbank (waarin schulden van jongvolwassenen werden afgekocht)⁴⁶, besloten de organisaties betrokken bij de pilot om een andere aanpak uit te proberen. Anders dan bij het project '10 jongvolwassenen schuldenvrij', werd besloten dat het noodhulpbureau niet de totale schuld van jongvolwassenen zou aflossen, maar slechts een gedeelte. Omdat de schuld significant verlaagd werd door deze aanpak, werd ondersteuning via de Kredietbank, schuldhulpverlening of Socialdebt toch mogelijk. Deze keuze sluit aan bij het principe dat een noodhulpbureau juist dát deel van nood wegneemt waardoor voldoende perspectief ontstaat voor een duurzame oplossing (via andere organisaties). De totale schuld werd met deze herziene aanpak niet geheel opgelost, maar wel drastisch verlaagd. Hierdoor ontstaat er een nieuw perspectief voor de jongvolwassene om via een lening uit het Sociaal Leenfonds of anderzijds het restant van de schuld in redelijke termijnen af te lossen. Om op voorhand geen valse hoop te bieden werd besloten om het grensbedrag van de totale schuld van de jongvolwassene op maximaal € 5.000,- te stellen. De verwachting was namelijk dat het tot € 5.000,- nog mogelijk is om via een gift in combinatie met de afkoop van één of meerdere schulden tot een restschuld van € 2.500,- te komen. Via het JIT en de afdeling schuldhulpverlening werden uiteindelijk drie aanvragen ingediend bij het noodhulpbureau SFDH voor jongvolwassenen met een schuld tot € 5.000,-.

Een voorbeeld van schulden afkopen

Van € 4.672,- schuld zonder perspectief,
naar € 2.446,- en een schuldentraject

Situatieschets:

Jamie (21 jaar) heeft een tijdje geen bijbaan gehad vanwege problemen thuis. Ze kreeg wel studiefinanciering (basisbeurs). Nu is Jamie klaar met school en werkt zij bij een bezorgdienst voor fastfood. Ze krijgt per week betaald, waardoor het lastig is om overzicht over haar financiën te houden. Vanwege de lastige situatie thuis en het gebrek aan overzicht zijn schulden ontstaan. De schulden bleken, in verhouding tot haar aflosmogelijkheid, niet hoog genoeg voor een schuldregeling via de gemeente. Het idee om in een officiële schuldregeling terecht te komen geeft Jamie ook veel stress.

Schulden totaal: € 4.672,-

- Zorgverzekering: € 2.063,-

- CJIB: € 162,97,-

- DUO: € 1.586,-

- Terugvordering zorgtoeslag: € 860,-

Interventie:

Het noodhulpbureau Sociale Fondsen Den Haag koopt na onderhandeling met de schuldeiser de volledige schuld bij de zorgverzekering af voor € 1.000,-. Daarnaast betaalt het noodhulpbureau € 162,97 aan het CJIB. De totale schuld van Jamie is daardoor nog € 2.446,- Jamie ontvangt het bedrag voor het afkopen van de schuld vanwege haar kwetsbare financiële situatie in de vorm van een gift van het noodhulpbureau. Voor Jamie ontstaat daardoor weer perspectief om met behulp van Socialdebt de rest van de schuld af te lossen met ondersteuning van een coach en eventueel een renteloze lening via het noodhulpbureau.

De verleende ondersteuning laat zien dat de werkwijze tijdens de pilot ervoor kan zorgen dat een jongvolwassene met een gift van een noodhulpbureau meer perspectief krijgt op het bereiken van een duurzame oplossing voor schulden. Het traject van Jamie om schuldenvrij te raken duurt nog voort. De betrokken organisaties kijken positief terug op de interventie en zien dat het beoogde doel bij deze jongvolwassene is bereikt.

De twee andere potentiële aanmeldingen die zijn verkend vonden beiden geen doorgang: in één traject concludeerde de schuldhulpverlening zelf tijdens de procedure dat de financiële situatie van de betreffende jongvolwassene was verslechterd vanwege het verlies van werk en het niet nakomen van afspraken. Deelname aan de pilot werd niet langer verantwoord geacht, omdat zich zeer waarschijnlijk de situatie zou voordoen dat de jongvolwassene met nieuwe en stijgende schulden te maken zou krijgen. De schuldhulpverlener wilde eerst meer stabiliteit realiseren door een beschermingsbewindvoerder in te zetten. In het andere traject riep inzage in de bankafschriften veel twijfels op bij het noodhulpbureau over de noodzaak van deelname aan de pilot, waardoor ook dit traject uiteindelijk geen doorgang vond. Uit de gegevens bleek dat er diverse geldbedragen op de rekening werden gestort en ook dat er een substantiële betaling was gedaan voor een vakantie.

Uit onze ervaringen blijkt dat niet alle jongvolwassenen met schulden konden voldoen aan de gestelde voorwaarden binnen de aanvankelijk opzet van de pilot:

1. het nakomen van afspraken (met instanties) verliep niet zonder problemen;
2. het realiseren van stabiliteit was niet altijd mogelijk;
3. de schulden waren soms te hoog opgelopen;
4. het maximaal (naar vermogen) kunnen aflossen van schulden vormde soms een obstakel.

De ervaringen tijdens de pilot spelen overigens ook een rol bij andere interventies gericht op het 'ondersteunen bij' of 'oplossen van' schulden van jongeren en worden door organisaties herkend.

Door bij de herziene pilot-aanpak (een deel van) de schuld van een jongvolwassene kwijt te schelden via het noodhulpbureau, kon deze jongvolwassene ondanks de genoemde belemmeringen toch deelnemen aan een schuldeninterventie. Vervolgonderzoek kan mogelijk uitwijzen of een aanpak met minder voorwaarden of zonder voorwaarden kan leiden tot meer perspectief voor deze groep jongvolwassenen. Een dergelijke werkwijze kan mogelijk ook een maatschappelijk belang dienen als blijkt dat het vroegtijdig oplossen van schulden van jongvolwassenen (ook als ze niet aan morele normen of voorwaarden kunnen of willen voldoen) tot minder zorgkosten en/of meer (arbeids-)participatie leidt.

Impact op systeemniveau

Zoals eerder beschreven leidde de pilot door het beperkte bereik in de beginfase en nieuwe inzichten tijdens de looptijd, uiteindelijk tot de herziene aanpak om de problematische schulden van jongvolwassenen gedeeltelijk op te lossen. Hierdoor ontstaat nieuw perspectief voor jongvolwassenen door de tussenkomst van een noodhulpbureau. Tijdens de pilot hadden zowel de Gemeentelijke Kredietbank als de afdeling schuldhulpverlening van de gemeente veel interesse in dit vernieuwende idee dat tijdens de pilot ontstond. Door de aanpak ontstond een nieuwe manier van schulden oplossen, waardoor jongvolwassenen die niet in aanmerking komen voor een schuldregeling toch perspectief kunnen krijgen. Omdat de werkwijze los staat van de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening, biedt de aanpak van het noodhulpbureau bovendien mogelijkheden om tot maatwerkoplossingen te komen waarbij niet de medewerking van alle schuldeisers noodzakelijk is en schuldeisers daarnaast in het belang van een doorbraak ook ongelijk behandeld kunnen worden.⁴⁷ Door de pilot zien de Gemeentelijke Kredietbank en de afdeling schuldhulpverlening mogelijkheden om de eigen diensten aan te passen of uit te breiden in samenwerking met het noodhulpbureau en/of andere ketenpartners. De werkwijze biedt ook uitkomst voor jongvolwassenen die vanaf de eerste aanmelding voor schuldhulpverlening nadrukkelijk en snel behoefte hebben aan duidelijkheid en perspectief. Wanneer de pilot-aanpak standaard aanbod zou worden dan kunnen jongvolwassenen deze aanpak als traject kiezen,

dit doordat een jongvolwassene niet wilde dat de organisaties informatie uitwisselden met elkaar, soms vergat men om een bericht na te sturen over de betrokkenheid bij een jongvolwassene die zichzelf op advies van een andere organisatie aanmeldde. De pilot had wel als resultaat dat organisaties elkaar beter hebben leren kennen. Ook vonden er daardoor over en weer vaker aanmeldingen plaats.

Terugkijkend vinden de pilot-partners dat integraal samenwerken een belangrijk onderdeel vormt voor een succesvolle aanpak. In een mogelijk vervolg op deze pilotaanpak is het goed om uit te zoeken waarom jongvolwassenen niet willen dat er uitwisseling plaatsvindt tussen organisaties die bij dezelfde jongvolwassenen betrokken zijn. Ook verdient het aanbeveling om de uitwisseling van informatie tussen organisaties (zeker als er schulden worden afgekocht) als deelnamevoorwaarde te stellen. De pilotpartners denken dat uitwisseling recht doet aan de uitzonderlijke investering én tegelijkertijd ook de kans op een duurzame oplossing voor de jongvolwassene vergroot.

Het optimaliseren van de integrale samenwerking werd in de laatste fase van de pilot een speerpunt, maar door de beperkt resterende looptijd, kon dit niet volledig worden uitgewerkt. De pilot-partners zien duidelijk groeipotentieel, zowel in het bereiken van jongeren als in het versterken van de onderlinge samenwerking en zullen hierin ook na de pilot blijven investeren. Ook de rol van noodhulpbureaus in het gedeeltelijk afkopen van schulden zodat jongvolwassenen meer perspectief krijgen, verdient wat hen betreft een verder vervolg.

in plaats van de route van een schuldregeling (waarbij alle schuldeisers mee moeten werken). De verdere verkenning en uitwerking van deze aanpak vindt plaats na afloop van de pilot. De pilot had naast het ondersteunen van jongvolwassenen (microniveau) daarmee ook impact op bestaande systemen (systeemverandering) en ontwikkeling bij andere organisaties (mesoniveau).

Samenwerking: waardevol, maar nog niet voldoende integraal

Na de opstartfase kwam de samenwerking tussen de pilotdeelnemers verder op gang. Jongvolwassenen vroegen om hulp via het pilotaanbod en organisaties verwezen actief naar elkaar door. Jongvolwassenen werden gelijktijdig of opvolgend ondersteund en de betrokken organisaties deelden hun expertise tijdens casuïstiek besprekingen. Toch kwam structureel integraal samenwerken nog niet volledig van de grond tijdens de pilot. Op de afstemmingsmomenten bleek dat de organisaties niet altijd wisten welke jongvolwassenen via de pilotwerkwijze bij elkaars organisatie waren aangemeld of waren doorverwezen. Soms ontstond

C. Conclusie en aanbevelingen

6. Conclusie

Het pilotproject 'jongvolwassenen met schulden' laat zien dat de doelgroep jongvolwassenen kwetsbaar is voor het ontstaan van schulden en dat zij beperkt perspectief hebben als er eenmaal beginnende schulden zijn. Schulden zijn zelden alleen het gevolg van individuele keuzes, maar vooral van omstandigheden waar jongvolwassenen geen of weinig grip op hebben, zoals het eigen inkomen, hun netwerk en de opleidingsmogelijkheden. De combinatie van een onzekere inkomenspositie, hoge woonlasten, beperkte financiële vaardigheden, verleidelijke kredietvormen en oplopende incasso en deurwaarderskosten zorgt ervoor dat schulden snel kunnen escaleren. Jongvolwassenen missen vaak een buffer, hebben weinig vangnet en ervaren angst en schaamte, waardoor zij snel in problematische schulden terecht komen en te laat hulp zoeken. Wanneer zij zich melden, blijkt de reguliere schuldhelpverlening regelmatig niet passend: door lange doorlooptijden, beperkte medewerking van schuldeisers en de wettelijke inspanningsplicht die jongeren soms dwingt hun opleiding te onderbreken. Soms is de schuld verhoudingsgewijs te laag voor schuldhelpverlening, maar te hoog om met voldoende perspectief zelfstandig op te lossen.

Schulden grijpen diep in op alle leefdomeinen van de Big5 die belangrijk zijn voor een stabiel leven als volwassene: support, wonen, inkomen, school/werk en welzijn. Stress en onzekerheid beïnvloeden het dagelijks functioneren en vergroten de kans op uitval op school, werk of in sociale relaties. Hierdoor ontstaat een vicieuze cirkel waarin problemen elkaar versterken.

De ervaringen tijdens de pilot laten zien dat vroegtijdige, laagdrempelige en relationele ondersteuning verschil kan maken. Jongvolwassenen hebben behoefte aan erkenning, perspectief en een aanpak die aansluit bij hun leefwereld. De intensieve samenwerking tussen het noodhulpbureau en de hulp- en dienstverleners leidde tot betere afstemming, meer inzicht in de situatie van jongeren en sneller handelen. Toch bleek het bereiken van de doelgroep lastig en viel een deel van de jongvolwassenen buiten de voorwaarden van het aanbod, bijvoorbeeld omdat schulden al te hoog waren opgelopen of omdat stabiliteit ontbrak. Vanwege het besef dat het hebben van schulden veel negatieve impact heeft op het leven en het toekomstperspectief van jongvolwassenen, is het wrang om te constateren dat (ook) tijdens de pilot deze jongvolwassenen niet geholpen konden worden. Vandaar dat halverwege de pilot is gekozen voor een andere aanpak zodat meer jongvolwassenen ondersteund konden worden.

Door gedeeltelijke schuldenafkoop konden we een jongvolwassene alsnog nieuw perspectief bieden. Door de schulden terug te brengen tot een lager bedrag, kwam zij in aanmerking voor een traject voor het verder aflossen van haar schulden. Hierdoor ontstaat een duurzame oplossing. Deze aanpak lijkt in de praktijk kansrijk voor een deel van de jongeren die nu tussen wal en schip belandt en vraagt nadrukkelijk om maatwerk, lef en samenwerking. De pilot-deelnemers vinden het daarbij noodzakelijk dat zij informatie rondom de situatie van een jongvolwassene met schulden met elkaar kunnen delen. In een toekomstige aanpak zien zij dit als deelnamevoorwaarde voor jongvolwassenen met schulden, enerzijds omdat dit recht doet aan de investering en anderzijds omdat uitwisseling de kans op een duurzame oplossing van de schuldenproblematiek aanzienlijk vergroot.

De pilot laat ook zien dat systeemverandering nodig is. Jongvolwassenen vallen nu te vaak tussen wal en schip: de schulden zijn soms te complex voor lichte ondersteuning (bijvoorbeeld in de vorm van budgetcoaching), maar tegelijkertijd niet passend binnen de kaders van schuldhelpverlening omdat er bijvoorbeeld onvoldoende stabiliteit te realiseren is of een

jongvolwassene een opleiding volgt. De huidige regelgeving sluit onvoldoende aan bij de levensfase en leefwereld van jongvolwassenen en bestaande voorwaarden houden onvoldoende rekening met de weerslag van de schulden op het welzijn en gedrag van de jongvolwassenen. Zonder aanpassingen in beleid, samenwerking en financiering blijft een grote groep jongvolwassenen onnodig vastzitten in beginnende schulden die uiteindelijk problematisch worden door gebrek aan mogelijkheden: met alle gevolgen van dien.

7. Aanbevelingen

Aanbevelingen aan noodhulpbureaus

Versterk de structurele samenwerking met schuldhulpverlening en jongerenorganisaties

Noodhulpbureaus kunnen via giften en renteloze leningen een belangrijke rol spelen in het leven van jongvolwassenen in een financieel kwetsbare positie. Integrale samenwerking vergroot de kans op preventieve en duurzame oplossingen voor de doelgroep. Investeer daarom in structurele relaties met jongerenwerk, schuldhulpverlening, Kredietbanken, onderwijsinstellingen en organisaties die dicht bij de leefwereld van jongvolwassenen staan.

Verken de mogelijkheden van gedeeltelijke schuldenafkoop

De pilot laat zien dat een gift voor een gedeeltelijke schuldenafkoop een kansrijke interventie kan zijn voor jongvolwassenen die vastlopen tussen lichte ondersteuning en reguliere schuldhulpverlening. Door schulden terug te brengen tot een lager bedrag dat geschikt is voor een lening via het Sociaal Leenfonds van het noodhulpbureau of een betalingsregeling via een Gemeentelijke Kredietbank, ontstaat weer perspectief. Verken lokaal deze aanpak verder in samenwerking met hulp- en dienstverleners, donateurs, gemeenten en schuldeisers.

Zet het Sociaal Leenfonds strategisch in

Het Sociaal Leenfonds is een beproefd middel voor jongvolwassenen met beginnende schulden en voldoende afloscapaciteit. Jongvolwassenen komen regelmatig niet in aanmerking voor een schuldregeling of andere vormen van ondersteuning van de gemeente. Breng het Sociaal Leenfonds onder de aandacht bij verwijzers en ketenpartners, zodat het Sociaal Leenfonds vaker uitkomst kan bieden als een jongvolwassene tussen wal en schip dreigt te raken.

Samenvattend doen we de volgende aanbevelingen aan noodhulpbureaus:

- Versterk de samenwerking met schuldhulpverlening en jongerenorganisaties;
- Verken de mogelijkheden van gedeeltelijke schuldenafkoop;
- Zet (waar mogelijk) het Sociaal Leenfonds strategisch in.

Aanbevelingen aan hulp- en dienstverleners

Beschouw noodhulp niet alleen als crisisinstrument

Noodhulp wordt door hulp- en dienstverleners vaak aangevraagd wanneer ontruiming, afsluiting van energie of andere acute problemen dreigen. De pilot laat zien dat noodhulp juist kan bijdragen aan preventie en het voorkomen van dergelijke situaties. Door tijdig gebruik te maken van sociale leningen of giften van noodhulpbureaus kan worden voorkomen dat schulden uitgroeien tot problematische schulden.

Gebruik de ruimte die er is om maatwerk te organiseren voor jongvolwassenen zonder perspectief

Jongvolwassenen vallen regelmatig tussen wal en schip, omdat hun situatie niet past binnen bestaande regelingen. Hun schulden zijn te laag om in aanmerking te komen voor schuldhulpverlening en tegelijkertijd te hoog om zelfstandig op te lossen. De pilot laat zien dat maatwerk en samenwerking tussen organisaties het verschil kan maken voor deze jongvolwassenen. Hulp- en dienstverleners kunnen hierin een belangrijke

rol spelen door actief verbindingen te leggen tussen bestaande voorzieningen en partijen. Een aanvraag bij een noodhulpbureau kan onderdeel zijn van een maatwerkoplossing, doordat noodhulpbureaus over giftenbudget en een Sociaal Leenfonds beschikken. Hiermee kan stabiliteit of een doorbraak gerealiseerd worden als er sprake is van nood en een andere oplossing niet mogelijk is.

Maak helder wat van de jongvolwassene wordt verwacht en wat 'schuldhulp' betekent.

Jongvolwassenen weten niet altijd wat hulp bij schulden inhoudt. Als een jongvolwassene van een hulpverlener hoort: 'wij gaan samen jouw schulden oplossen', dan kan bij de jongvolwassene de indruk ontstaan dat de schulden snel en zonder tegenprestatie worden geregeld. In de praktijk merken noodhulpbureaus dat er vaak teleurstelling is als de jongere er vervolgens achter komt dat er toch (bijvoorbeeld 18 maanden lang € 50,-) moet worden afgelost. Doe dus actief aan verwachtingsmanagement en wees helder over (on)mogelijkheden van de geboden hulp.

Samenvattend doen we volgende aanbevelingen aan hulp- en dienstverleners:

- Beschouw noodhulp niet alleen als crisisinstrument en doe tijdig (preventief) aanvragen;
- Gebruik de ruimte die er is om maatwerk te organiseren voor jongvolwassenen zonder perspectief;
- Maak helder wat van de jongvolwassene wordt verwacht en wat 'schuldhulp' betekent.

Aanbevelingen aan gemeenten

Benut noodhulpbureaus nadrukkelijker als partner binnen het gemeentelijke schuldenbeleid

Een SUN-noodhulpbureau beschikt over instrumenten die gemeenten vaak niet hebben, zoals giftenbudget, een Sociaal Leenfonds en de mogelijkheid om snel maatwerk te leveren. De pilot laat zien dat deze instrumenten kunnen bijdragen aan het voorkomen van escalatie en het creëren van perspectief. Gemeenten doen er goed aan noodhulpbureaus niet alleen als vangnet, maar als strategische partner binnen het lokale schuldenbeleid te positioneren, zodat professionals snel in contact komen met een noodhulpbureau als een 'standaard interventie' niet mogelijk is.

Ontwikkel ondersteuning voor jongvolwassenen die nu geen perspectief hebben

Er is een groep jongvolwassenen die onvoldoende perspectief heeft binnen bestaande schuldregelingen of daarvan worden uitgesloten. Dit komt omdat zij schulden hebben die te hoog zijn voor lichte ondersteuning, maar te laag voor schuldhulpverlening. Gemeenten kunnen experimenteren met noodhulpbureaus in het realiseren van schuldenaankoop of andere maatwerkvoorzieningen voor jongvolwassenen die binnen de reguliere schuldhulpverlening geen perspectief hebben. Maak daarnaast gebruik van initiatieven zoals ONSbank, het Jongeren Perspectieffonds (voor jongvolwassenen met problematische schulden), Socialdebt (voor jongvolwassenen met beginnende schulden), het Bouwdepot en andere door SchuldenlabNL⁴⁸ uitgelichte initiatieven.

Monitor actief waarom jongvolwassenen niet zijn geholpen

De pilot maakt zichtbaar dat veel jongeren met schulden afvallen voor een aanpak of uitvallen binnen een traject, voordat daadwerkelijke ondersteuning of een oplossing tot stand is gekomen. Het is niet duidelijk wat de impact hiervan is op deze jongvolwassenen en of ze uiteindelijk toch passende ondersteuning kunnen vinden. Gemeenten zouden systematisch kunnen monitoren welke jongeren niet worden bereikt,

uitvallen of niet voldoen aan voorwaarden. Deze informatie kan helpen om voorzieningen en/of wetgeving beter aan te laten sluiten op de praktijk van jongvolwassenen met schulden. Noodhulpbureaus kunnen via inzichten uit ingediende aanvragen bijdragen aan deze kennis, datzelfde geldt voor hulp- en dienstverleners.

Samenvattend doen de volgende aanbevelingen aan gemeenten:

- Benut noodhulpbureaus nadrukkelijker als partner binnen het gemeentelijke schuldenbeleid;
- Ontwikkel ondersteuning voor jongvolwassenen met schulden die nu geen perspectief hebben;
- Monitor actief waarom jongvolwassenen niet zijn geholpen en benut kennis uit het veld.

Aanbevelingen aan de politiek

Beperk de escalatie van schulden door incasso- en deurwaarderskosten

Een relatief kleine schuld kan door wettelijke verhogingen en invorderingskosten uitgroeien tot een problematische schuldenlast. Zorg voor voldoende bescherming van jongvolwassenen met schulden, zodat schulden niet langer disproportioneel oplopen als het niet lukt om tot een betalingsregeling te komen. In de initiatiefnota van Tweede Kamerlid Don Ceder⁴⁹ en eerdere aanbevelingen uit het rapport ‘Schulden klein houden en perspectief bieden’⁵⁰ staan diverse aanbevelingen die de escalatie van schulden en invorderingskosten kunnen voorkomen: neem deze aanbevelingen over, zodat schulden klein blijven.

Creëer meer ruimte voor jongvolwassenen in schuldregelingen

Schulden ontstaan snel voor jongvolwassenen vanwege het gemak waarmee geld geleend kan worden, verleidingen zoals online gokken en hun kwetsbare economische positie. Uit de schulden komen daarentegen is vaak veel ingewikkelder. Jongvolwassenen komen vaak niet in aanmerking voor laagdrempelige hulp bij schulden, waardoor

ook jongvolwassenen lange tijd gebukt kunnen gaan onder de mentale gevolgen van schulden. Het is belangrijk snel te erkennen dat een schuld niet altijd iemands eigen schuld is (men moet jongvolwassenen ‘ont-schuldigen’) en dat met name jongvolwassenen een snelle en toegankelijke tweede kans verdienen om schuldenvrij te worden. Een eerste stap kan worden genomen door de huidige inspanningsplicht van fulltime werken aan te passen voor jongvolwassenen. Deze wettelijke bepaling voor het aflossen van schulden sluit onvoldoende aan bij de ontwikkelingsfase waarin jongvolwassenen verkeren, omdat zij op deze leeftijd vaak nog onderwijs volgen. Pas wetgeving aan, zodat jongvolwassenen ook (altijd) in aanmerking komen voor een schuldregeling als ze een opleiding volgen.

Investeer in financiële weerbaarheid van jongvolwassenen en biedt bescherming

Meer aandacht voor financiële vaardigheden, toeslagen, verzekeringen, kredietvormen en financiële risico's kan helpen om problematische schulden te voorkomen. Daarbij is het belangrijk dat informatie aansluit bij de leefwereld van jongeren. Er zijn leerdoelen voor financiële educatie opgenomen in het primair en voortgezet onderwijs en daarnaast waren er subsidieregelingen voor educatie in het beroepsonderwijs. Dit zijn belangrijke impulsen om de financiële vaardigheden van jongvolwassenen te verbeteren, maar het ontbreekt desondanks nog aan structurele implementatie van financiële educatie in het (beroeps)onderwijs. Educatie heeft juist in deze periode zin omdat jongvolwassenen op zichzelf worden aangewezen en moeten leren omgaan met verleidingen, financiële regelingen en handelingen die direct invloed hebben op hun financiële gezondheid. Het is daarnaast belangrijk om jongvolwassenen bescherming te bieden tegen verleidingen en gedrag met het risico op schulden. De implementatie van de Europees herziene richtlijn voor consumentenkrediet (CCDII,⁵¹) biedt mogelijk al meer bescherming doordat ‘Buy Now, Pay Later’ aan strengere regels wordt onderworpen. Mocht blijken dat de problemen door achteraf betalen hierdoor niet afnemen, dan kan een opt-out register, naar analogie van de Gokstop via het Centraal Register Uitsluiting Kansspelen (Cruks), mogelijk een

meerwaarde bieden voor jongvolwassenen die zelfstandig afstand willen doen van de mogelijkheid van achteraf betalen (of andere vormen van lenen). Over dit idee is eerder een motie aangenomen in de Tweede Kamer,⁵² maar de praktijk lijkt daar nog niet concreet en effectief gehoor aan te hebben gegeven.

Samenvattend doen we de volgende aanbevelingen aan de politiek:

- Beperk de escalatie van schulden door incasso- en deurwaarderskosten;
- Creëer meer ruimte voor jongvolwassenen in schuldregelingen en schaf de eis van fulltime werken af;
- Investeer in financiële weerbaarheid van jongvolwassenen en biedt bescherming.

Aanbevelingen aan donateurs

Maak financiering van projecten voor jongvolwassenen en noodhulp mogelijk

SUN Nederland roept donateurs op om projecten van noodhulpbureaus te steunen die zich richten op jongvolwassenen met schulden. Datzelfde geldt voor andere maatschappelijke initiatieven die bijdragen aan het voorkomen en verminderen van problematische schulden onder deze doelgroep.

Investeren in jongvolwassenen is investeren in de toekomst. Financiële problemen op jonge leeftijd kunnen langdurige gevolgen hebben voor opleiding, werk, gezondheid en maatschappelijke participatie. Tegelijkertijd laat deze pilot zien dat juist in deze levensfase relatief kleine financiële interventies een groot verschil kunnen maken. Een gift of renteloze lening op het juiste moment kan voorkomen dat schulden verder oplopen en kan de noodzaak van langdurige en kostbare schuldhelpverlening verminderen. Vroegtijdige ondersteuning levert daarmee niet alleen perspectief op voor de jongvolwassene, maar kan ook maatschappelijke kosten op de langere termijn beperken. Ondersteuning kan verschillende vormen aannemen. Denk aan

innovatieve projecten, zoals gedeeltelijke schuldenafkoop, maar ook aan het beschikbaar stellen van een revolverend Sociaal Leenfonds of een giftenbudget voor noodhulpbureaus. Hiermee krijgen hulp- en dienstverleners de ruimte om maatwerk te bieden wanneer reguliere voorzieningen tekortschieten. Daarnaast kunnen donateurs bijdragen aan de structurele verbetering van de positie van jongvolwassenen door de belangenbehartiging en lobby van SUN Nederland te ondersteunen.

Samenvattend doen we de volgende aanbevelingen aan donateurs:

- Maak innovatieve projecten voor jongvolwassenen met schulden mogelijk;
- Investeer in vroegtijdige financiële ondersteuning, zodat relatief kleine bedragen problematische schulden en hoge maatschappelijke kosten kunnen voorkomen;
- Ondersteun noodhulpbureaus bij gedeeltelijke schuldenafkoop, renteloze leningen en maatwerkvoorzieningen;
- Maak giftenbudget voor SUN-noodhulpbureaus beschikbaar, zodat zij snel kunnen handelen bij urgente financiële problemen;
- Draag bij aan revolverende Sociale Leenfonds, waardoor meerdere jongvolwassenen structureel kunnen worden geholpen via een renteloze lening;
- Ondersteun SUN Nederland in haar belangenbehartiging en lobby voor jongvolwassenen in een kwetsbare financiële positie.

8. Tot slot

SUN Nederland stelt deze kennis belangeloos ter beschikking, zodat ook andere geïnteresseerden er gebruik van kunnen maken.

Deze rapportage is onderdeel van het bredere project Jongvolwassenen. Andere deelrapportages in deze reeks kennen een vergelijkbare opzet en gaan over de andere bijzondere doelgroepen die bij de pilot betrokken waren:

- Jongvolwassenen met GGZ- en verslavingsproblemen;
- Jongvolwassenen ex-gedetineerden;
- Jongvolwassenen met jeugdhulp;
- Jongvolwassenen statushouders.

Naast deze reeks aan documenten is er ook een separaat Inspiratiedocument dat specifiek bedoeld is voor de noodhulpbureaus. Hierin staan praktische tips en tools die door de noodhulpbureaus gebruikt kunnen worden voor het wegen van een ondersteuningsvraag van jongvolwassenen.

We realiseren ons dat we niet volledig zijn en dat er over de doelgroep en het onderwerp schulden nog veel meer te vertellen valt. Toch hopen we dat deze publicatie u van kennis en inzichten heeft voorzien. Heeft u opmerkingen of vragen over deze uitgave of relevante aanvullingen dan kunt u contact opnemen via info@sunnederland.nl.

Noten

1. Definitie 'Buy Now, Pay Later': De mogelijkheid om gratis of tegen een kleine vergoeding de betaling uit te stellen en gebruik te maken van betalen in drie termijnen (bron: AFM).
2. De Big5 verwijst naar de vijf belangrijkste leefgebieden die invloed hebben op een stabiele toekomst voor jongvolwassenen: steun, inkomen, wonen, werk & opleiding en welzijn. De organisaties Jong doet mee! en Levvel beschreven in 2016 de ondergrens die per Big5-onderdeel bereikt dient te worden, voordat jongvolwassenen met jeugdhulp losgelaten worden. Deze benadering wordt gezien als een noodzakelijk alternatief voor het hanteren van de leeftijdsgrens van achttien jaar als reden om met jeugdhulp te stoppen.
3. Zie: www.nibud.nl/nieuws/meer-huishoudens-komen-moeilijker-rond
4. Zie: www.bkr.nl/media/104jggqp/stichting-bkr-bkr-monitor-2024.pdf
5. Zie: www.deloitte.com/nl/nl/Industries/financial-services/research/financiele-gezondheid-van-nederlandse-huishoudens.html
6. Zie: www.hu.nl/-/media/hu/documenten/onderzoek/onderzoekers/publicatie_openbare_les_rosanne_oomkens.pdf
7. Zie: www.nibud.nl/onderzoeksrapporten/rapport-jongvolwassenen-en-achteraf-betalen
8. Zie: www.wodc.nl/actueel/nieuws/2025/07/03/online-gokken-neemt-het-meest-toe-onder-16--en-17-jarigen
9. Zie: www.consumentenbond.nl/acties-claims/nieuws/2026/jongeren-zijn-het-mikpunt-van-veel-gokreclame
10. Zie: <https://responsiblegambling.org/for-the-public/safer-play/gambling-and-young-adults>
11. Zie: www.nibud.nl/nieuws/nibud-begrotingen-voor-studenten
12. Zie: www.moneyways.nl
13. Zie: <https://moneystart.nl>
14. Zie: www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2024/03/11/subsidie-om-jongeren-te-leren-over-geldzaken-en-geldzorgen
15. Zie: www.geldlessen.nl/over-ons/nieuws/financiele-educatie-in-de-nieuwe-kerndoelen

16. Zie: www.onsbank.nl/het-programma
17. Zie: www.hu.nl/onderzoek/publicaties/opbouw-van-problematische-schulden-van-de-eerste-vordering-tot-de-aanvraag-van-een-schuldregeli
18. Financiële stabiliteit: Een situatie waarin inkomsten gemaximaliseerd en uitgaven geminimaliseerd zijn, waardoor geen nieuwe achterstanden of een crisis kan ontstaan.
19. Zie: www.kennisbundel.nl/wp-content/uploads/2021/11/publieksversie-onderzoek-stabilisatie-schouders-eronder.pdf
20. Zie: www.bnr.nl/nieuws/economie/10602322/jongeren-met-schulden-mijden-hulp-slechts-8-procent-klopt-aan-bij-instanties
21. Zie: www.nederlandseschuldhulproute.nl/project/jongerenroute
22. Zie: www.wijzingeldzaken.nl/platform-wijzingeldzaken/publicaties/Onderzoek-financieel-gedrag-van-kinderen-en-jongeren.pdf
23. Zie: www.binnenlandsbestuur.nl/sociaal/begroting-en-jaarrekening/schaamte-maakt-vicieuze-cirkel-van-armoede-en-schulden
24. Zie: www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2020/sociale-uitsluiting-in-nederland-wie-staat-aan-de-kant-onepage=true
25. Zie: <https://nieuws.ing.nl/nl-NL/259029-ing-woonbericht-genz-heeft-het-zwaar-op-de-woningmarkt>
26. Zie: www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2025/16/ruim-kwart-thuiswonende-jongeren-wil-uit-huis-maar-kan-geen-woning-vinden
27. Zie: www.volkshuisvestingnederland.nl/onderwerpen/huren-en-wonen/wet-betalbare-huur
28. Zie: www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/nl/huurtoeslag/content/huurtoeslag-verandert-vanaf-2026
29. Zie: www.cpb.nl/publicatie/perspectief-op-de-woningmarkt
30. Zie: www.nibud.nl/nieuws/meer-huishoudens-komen-moeilijker-rond
31. Zie: www.socialevraagstukken.nl/lager-sociaaleconomisch-milieu-jongvolwassenen-minder-vaak-vast-werk
32. Zie: <https://dashboards.cbs.nl/SchuldenproblematiekInBeeld>
32. Zie: www.iederin.nl/onze-doelen/geldzaken
34. Zie: www.hetbouwdepot.nl
35. Zie: www.ru.nl/over-ons/nieuws/zonder-de-relatie-tussen-diploma-en-inkomen-zou-het-probleem-van-ongelijke-kansen-niet-bestaan
36. Zie: www.nvvk.nl/l/library/download/urn:uuid:0d699a9a-4d99-4eff-9c12-86b491044f3d/20251001+uitgangspunten+schuldhulpverlening+jongeren.pdf?format=save_to_disk
37. Zie: www.jongerenperspectieffonds.nl
38. Zie: www.sunnederland.nl/werknemersmetgeldnood
39. Zie: www.wijzijnmind.nl/psychische-klachten/psychipedia/stress
40. Zie: www.purpose.nl/kennisbank/schulden-en-armoede/financiele-stress-en-geldzorgen
41. Zie: www.sunnederland.nl/onderzoekbetekenissunnoodhulp
41. In het jaar voorafgaand aan de pilot.
43. Zie: www.cbs.nl/item?sc_itemid=4bdbb872-af36-4ea8-8cf7-eec82bf5d053&sc_lang
44. Zie: <https://socialdebt.nl/ons-verhaal>
45. In sommige situaties kunnen jongvolwassenen snel instromen in een, via de gemeente bemiddelde, schuldregeling, waarin de schuld tegen finale kwijting wordt geregeld en de jongvolwassene (op basis van de draagkrachtberekening) dus niet 100% af lost, zoals gebeurt tijdens het pilotaanbod.
46. Zie: www.kansfonds.nl/artikelen/projecten/onderzoeksproject-10-jongeren-schuldenvrij
47. Schuldhulpverleners mogen schuldeisers, op basis van het burgerlijk wetboek en kwaliteitseisen van de NVVK niet ongelijk behandelen. Elke schuldeiser wordt in principe hetzelfde aflosvoorstel gedaan; er wordt geen onderscheid gemaakt tussen schuldeisers.
48. Zie: www.schuldenlab.nl/schuldhulpmethoden
49. Zie: www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2026D11092
50. Zie: https://schuldinformatie.nl/fileadmin/Publicaties/Schulden_klein_houden_en_perspectief_bieden.pdf
51. Zie: www.afm.nl/nl-nl/sector/kredietaanbieders/herziene-richtlijn-consumentenkrediet-ccdi
52. Zie: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2025Z02457&did=2025D05639

Colofon

© 2026 SUN Nederland

Auteur Nathalie Boerebach en John Wildenberg

Grafische vormgeving Janneke Verrips

Foto's Magnific, Radwan Menzer, Luke Dahlgren, Andrea Piacquadio

SUN Nederland wil u vragen om dit deel 2 over Jongvolwassenen met schulden zoveel mogelijk te delen met uw relaties en te verspreiden binnen bestaande netwerken. Op die manier werken we samen aan verbetering van de ondersteuning aan mensen in urgente financiële nood.
Samen maken we het verschil!

**Stichting
Urgente
Noden**
Nederland

Seinstraat 22
1223 DA Hilversum
info@sunnederland.nl
www.sunnederland.nl